

Komplexná stratégia riešenia problémov rómskej komunity v meste **LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ**

MESTO PRE VŠETKÝCH

LIPTOVSKÝ
MIKULÁŠ

EUROcoop partner s.r.o.

Vážení občania.

Komplexná stratégia riešenia problémov rómskej komunity v meste Liptovský Mikuláš je materiál, ktorým budú odborne kompetentní riešiť problematiku časti Rómov žijúcich v Liptovskom Mikuláši vecne, pragmaticky a na základe gnozeologických poznatkov.

Som úprimne rada, že náš úrad participoval na jeho tvorbe. Osobne za seba by som si priała, aby podobné modely riešenia problematiky časti Rómov boli prijaté aj v iných mestách, pretože ja vnímam uvedený dokument ako vzorový, inšpiratívny. Máme už obce, ktoré začínajú riešiť danú problematiku na základe modelu komplexného prístupu tak, ako to spravili v Liptovskom Mikuláši.

V tomto prípade je jedno, či sa jedná o mesto, alebo obec, ale zásadný je fakt, že problematiku sociálnej chudoby je treba riešiť. Múdre riešene rómskej problematiky si totiž vyžaduje nutnosť riešiť problematiku, na základe poznatkovej databázy, spracovaných analýz, návrhov na riešenia parciálnych problémov v konkrétnej lokalite a participáciu samotných Rómov.

Uvedené kritéria dotknutá stratégia spĺňa, a ja jej želám úspešné plnenie a napredovanie podľa podmienok v spoločnosti a regiónu, so záväzkom, že Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity nebude stáť bokom, ale sa stane partnerom tejto, ako aj ostatným aktivitám tohto druhu.

Na záver je nutné podotknúť, že riešením minoritných problémov sa rieši v primárnom aj sekundárnom dôsledku život majoritnej spoločnosti, pre nás je dôležité, aby Rómovia sa stali rovnocennou súčasťou občianskej spoločnosti.

Takéto dokumenty tejto vízie pomáhajú a preto som úprimne rada, že som bola pri tvorbe tejto koncepcie.

Anina Botošová
splnomocnenkyňa vlády SR pre rómske komunity

Vážení občania,

mesto Liptovský Mikuláš je domovom pre mnohých občanov rómskeho etnika. Aj v duchu hesla „Liptovský Mikuláš – mesto pre všetkých“ pristupujeme s plnou vážnosťou a odhodlaním čo najprecíznejšie riešiť problematiku Rómov.

Prax ukazuje, že pri riešení jednotlivých projektov zameraných na pomoc rómskej komunite je nevyhnutná koordinácia nielen na miestnej, regionálnej, ale aj na národnej úrovni.

Uvedomujúc si spoločenskú spoluzodpovednosť v tejto oblasti nadviazali sme intenzívnu spoluprácu so splnomocnenkyňou vlády SR pre rómske komunity, Aninou Botošovou. Výsledkom je Komplexná stratégia riešenia problémov rómskej komunity v meste Liptovský Mikuláš, ktorú prijalo mestské zastupiteľstvo na svojom zasadnutí už v júli 2008. Metropola Liptova sa tak stala prvým mestom na Slovensku s takýmto uceleným projektom.

Predbežná analýza rómskej problematiky na území mesta poukázala na potrebu spracovania samostatnej odbornej koncepcie. Len dlhodobejšie plánovanie a riadenie rozvoja komunity môže následne priniesť pozitívne zmeny.

Pre našich rómskych spoluobčanov sme naštartovali vzdelávací projekt ADAM 2. Od Ministerstva školstva SR sme získali finančnú dotáciu vo výške 400 tisíc korún. Názov projektu - Vzdelávaním k rovnosti - nie je len symbolický. Rovnosť znamená aj poznanie a uvedomenie si rozdielov, ktoré v bežnom živote nepovažujeme za prioritné. Takéto vnímanie však môže byť veľkým problémom pre ľudí patriacich k minoritnej časti spoločnosti.

Mestská samospráva chce vzdelávať potenciálnych dobrovoľníkov komunitného centra Nový svet Hlboké a rovnako aj rómsku mládež. Domnievam sa, že priama interakcia účastníkov v rámci vzdelávania a vzájomné poznávanie mladých ľudí z odlišných prostredí prispeje nielen k tolerancii, ale aj k prijímaniu rôznych kultúr a k vzájomnému obohateniu.

Môžem vás ubezpečiť, že našou snahou je vytvárať priemerné podmienky pre našich rómskych spoluobčanov, aby sa v našom malebnom meste cítili skutočne ako doma. Zároveň budeme vyžadovať aj od nich samotných veľmi zodpovedný prístup k vlastným problémom a ich riešení. Verím, že naše aktivity privítajú a budú iniciatívni pri zlepšení svojich životných podmienok.

Ing. Ján Blcháč
primátor mesta

1. Prečo strategické plánovanie

Uskutočnenie zmeny v kvalite života ľudí, zvlášť tých, ktorí sa nachádzajú na okraji spoločnosti, je dlhodobý a náročný proces. Vyžaduje vytváranie vhodných ekonomických nástrojov, často boj s diskrimináciou a intoleranciou, podnecovanie vlád a politických reprezentácií k relevantným stratégiám. Významnou podmienkou takéhoto procesu je určovanie jasných vízií, ktoré vychádzajú z dostatočného poznania problematiky, zo zváženia možností, ako aj zo zabezpečenia účasti zástupcov cieľovej skupiny, v tomto prípade Rómov, pri príprave koncepcií a postupov. Ďalším podstatným hľadiskom je partnerská spolupráca organizácií z rôznych sektorov. Princípom zdola nahor, v spolupráci so všetkými dôležitými partnermi, je dosiahnuť na regionálnej a lokálnej úrovni čo najvhodnejšiu kombináciu existujúcich programov, finančných ako aj ľudských zdrojov.

Návrh stratégie je zhrnutím doterajších skúseností v oblasti vzdelávania, zamestnanosti, zdravia, vzájomného spolunažívania majority a minority, bývania a rozvoja infraštruktúry v prostredí rómskych komunít. Regionálne koncepčné materiály sa zameriavajú hlavne na obdobie rokov 2007-2013, z hľadiska časového sa prekrývajú s trvaním Národného strategického referenčného rámca pre štrukturálne fondy.

Zmyslom regionálnych stratégií je zabezpečiť systémovosť pri tvorbe a realizácii programov a projektov zameraných na riešenie chudoby a zlepšenie sociálnej a spoločenskej integrácie Rómov. Cieľom je účelnejšie a efektívnejšie použitie finančných prostriedkov Európskych štrukturálnych fondov a domácich zdrojov. Vytvoriť motivujúcu a udržateľnú schému úspešných postupov pre znižovanie chudoby a zvýšenie rozvoja emancipovanej a sebavedomej menšiny je ďalším z cieľov stratégie.

Komplexná stratégia rozvoja riešenia problémov rómskej komunity má charakter strednodobého až dlhodobého rozvojového plánovacieho dokumentu. Poskytuje celkový pohľad na problematiku rómskej komunity z pohľadu rozvoja mesta Liptovský Mikuláš, pričom sa podrobnejšie zaoberá spôsobom života, tradíciami, kultúrou a hlavne ekonomickými a sociálnymi aspektmi rómskej komunity žijúcej na území mesta.

Zmyslom komplexnej stratégie rozvoja rómskej komunity je analýza existujúceho stavu, hľadanie východísk pre čo najlepšie a najefektívnejšie zabezpečenie a posilnenie spolupráce a najmä zmysluplné usmerňovanie finančných prostriedkov a činností zameraných na zlepšenie životných podmienok Rómov vo všetkých problémových oblastiach.

2. ÚVOD

Dôsledné presadzovanie komplexného prístupu pri riešení problematiky rómskych komunit, vychádzajúce z potreby riešenia dlhodobých pretrvávajúcich problémov vo všetkých oblastiach spoločenského života, si vyžaduje starostlivý a detailný proces plánovania.

Pri príprave Komplexnej stratégie riešenia problémov rómskej komunity v Liptovskom Mikuláši bola použitá metodológia odporúčaná Úradom splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity, ktorá je predpokladom pre prierezové riešenie problematiky mesta, ktorej súčasťou je rómska komunita pri súčasnom zahrnutí predstaviteľov majoritnej i minoritnej komunity do tohto procesu. Stratégia bude slúžiť ako pracovný materiál pre realizáciu komplexných činností týkajúcich sa rozvoja obce do roku 2013.

Pri tvorbe materiálu bola použitá forma multi-sektorálneho partnerstva a participácie na úrovni mesta. Na pracovných stretnutiach sa zúčastňovali predstavitelia samosprávy a rôznych inštitúcií pôsobiach v meste Liptovský Mikuláš. Pri príprave stratégie jednoznačne oceňujeme prijatie záštity nad tvorbou komplexnej stratégie Mgr. Aninou Botošovou, splnomocnenkyňou vlády SR pre rómske komunity, a prínos zástupcu Úradu splnomocnenkyne vlády pre rómske komunity Ing. Antona Hrabovského, ktorý na úrade pôsobí dlhodobo a detailne pozná problémy rómskych komunit. Veľmi pozitívny prínos mala aj pravidelná a aktívna účasť zástupcov všetkých inštitúcií oslovených k spolupráci pri tvorbe tohto strategického dokumentu. Facilitácia celého procesu bola realizovaná externe, spoločnosťou EUROcoop partner, s.r.o.

Účastníci plánovacieho procesu boli rozdelení do štyroch pracovných skupín:

1. *Bývanie a infraštruktúra,*
2. *Vzdelávanie a zamestnanosť,*
3. *Kultúra a vzájomné spolunažívanie rómskej menšiny a majority,*
4. *Zdravie a spôsob života.*

Členovia každej menovanej pracovnej skupiny pracovali samostatne na tvorbe podkladových materiálov nevyhnutných k tvorbe komplexnej stratégie.

Prostredníctvom dotazníka a štruktúrovaných rozhovorov dostali možnosť vyjadriť sa k najaktuálnejším problémom aj rómski obyvatelia Liptovského Mikuláša. Celkovo sa zapojilo do procesu prípravy v rôznych jeho fázach vyše stopäťdesiat obyvateľov Liptovského Mikuláša. Dynamiku procesu, vytváranie spoločného plánovacieho dokumentu zameraného na riešenie najpálčivejších problémov rómskej komunity, pozitívne ovplyvnilo aj pôsobenie Komunitného centra „Nový svet – Hlboké“. Proces strategického plánovania bol tvorivý a konfliktný len do takej miery, ktorá podporovala tvorivosť a diskusiu v rámci pracovných skupín.

Okrem činnosti pracovných skupín boli v rámci prác realizovaných v projekte v úvode spracované metodické materiály, ktoré slúžili ako podklad pre analytickú časť dokumentu. Dotazník pre obyvateľov rómskej komunity žijúcej v meste bol distribuovaný dvoma anketárkami medzi identifikovaných 64 respondentov reprezentatívnej vzorky, ktorí odpovedali za prítomnosti anketárov. Pred začiatkom realizácie prieskumu bola venovaná pozornosť zaškoleniu anketárov. Pripravený formulár pre štruktúrované rozhovory pre cieľové skupiny MVO, miestnych podnikateľov, náboženskú obec, poslancov OZ, zamestnancov OcÚ, pedagogických pracovníkov bol použitý ako podklad pre rozhovory s ďalšími dvadsiatimi respondentmi priamo z mesta.

Na základe hore uvedených prieskumných metód a štúdia všetkých strategických materiálov mesta vznikla textová časť zaoberajúca sa stručnou analýzou územia. Najpodnetnejšie však boli výstupy výskumov pre časť identifikácie problémov mesta so zameraním na problematiku rómskej komunity.

Na základe zrealizovaných rozhovorov, neformálnych stretnutí a najmä na základe vyhodnoteného štruktúrovaného dotazníkového prieskumu bolo možné pripraviť na prvé pracovné stretnutie pre všetkých záujemcov o účasť v pracovných skupinách stručnú prezentáciu získaných výsledkov analýzy územia a potrieb. Stretnutie sa venovalo téme budúcnosti a perspektívam rómskej komunity z mesta Liptovský Mikuláš s nosnou

otázkou „*Kde chceme byť v roku 2013?*“. Súčasťou stretnutia boli štandardné techniky brainstormingu, hľadania spoločnej vízie, clusterringu najčastejšie sa objavujúcich tém.

Členovia pracovných skupín považujú za jediný spôsob zlepšenia života rómskej komunity žijúcej v meste komplexný rozvoj všetkých vyššie uvádzaných oblastí, čo prispeje k ich celkovému zlepšeniu životného štandardu. Na záver pracovných stretnutí bol po spoločnej zhode formulovaný prvotný návrh vízie v horizonte do roku 2013.

Ďalšie pracovné stretnutie bolo venované kompletizácii SWOT analýz. Podklady pre SWOT analýzy za jednotlivé problémové oblasti určené na predchádzajúcom stretnutí boli spracované externými facilitátormi na základe štúdia materiálov, výsledkov dotazníkového prieskumu, štruktúrovaných rozhovorov a vlastného pozorovania. Na základe doplnení, konzultácií a diskusií boli spracované komplexné SWOT analýzy, ktoré sú súčasťou tohto dokumentu.

Ďalším krokom bolo spracovanie pracovnej verzie cieľov a k nim prislúchajúcich úloh v súlade s vypracovanými SWOT analýzami, ako aj s prihliadnutím k spracovávanému Územnému plánu mesta Liptovský Mikuláš. Táto pracovná verzia bola po predchádzajúcom doručení na MsÚ zverejnená formou prezentácie na verejnom stretnutí, ktoré sa uskutočnilo v Komunitnom centre v Hlbokom. Toto stretnutie slúžilo na pripomienkovanie, revíziu a kontrolu nadväznosti navrhovaných cieľov a opatrení na výsledky SWOT analýzy. Dôležitou súčasťou stretnutia bola spätná väzba od predstaviteľov rómskej komunity, ktorá bola pozitívna, keďže najpálčivejšími problémami rómskej komunity sú podmienky a charakter bývania, v ktorých v súčasnosti Rómovia žijú. Z návrhu cieľov a opatrení vyplynul jednoznačný zámer a potreba tento problém riešiť hľadaním vhodných pozemkov v katastri mesta Liptovský Mikuláš.

Po verejnej diskusii a pripomienkovaní návrhu sa uskutočnila finalizácia cieľov a úloh, spracovanie aktuálneho akčného plánu. Po jeho odovzdaní na MsÚ sa uskutoční proces jeho schvaľovania mestským zastupiteľstvom.

Osobitné poďakovanie tvorcov Komplexnej stratégie rozvoja rómskej komunity v Liptovskom Mikuláši patrí splnomocnenkyňi vlády SR pre rómske komunity Mgr. Anine Botošovej za prijatie záštity nad tvorbou tohto strategického dokumentu, primátorovi mesta Liptovský Mikuláš Ing. Jánovi Blcháčovi za otvorenú komunikáciu a cenné postrehy počas celého procesu tvorby komplexnej stratégie a členom pracovných skupín, ktorí venovali svoj čas, vedomosti a skúsenosti a v rámci jednotlivých pracovných skupín aktívne pôsobili pri spracovávaní Komplexnej stratégie riešenia problémov rómskej komunity.

Pracovná skupina „Infraštruktúra a bývanie“

Bc. Dušan Plaček	Poslanec MsZ	Mesto Liptovský Mikuláš
Ing. Alena Vinčúrová	vedúca odboru územného rozhodovania	Mestský úrad LM
Mgr. Zdenko Blažek	vedúci, odbor sociálny, bytový a zdravotníctva	Mesto Liptovský Mikuláš
Ing. Kvetoslava Jakubcová	vedúca odboru územného rozhodovania - nájomné byty, nebytové priestory	Bytový podnik, a.s.
PhDr. Viera Devečková	riaditeľka odboru sociálnych vecí a rodiny	ÚPSVaR
Ing. Dušan Grešo	riaditeľ	VPS LM
Mgr. Miroslav Kaššák	odbor územného rozhodovania, stavebného poriadku a ŽP	MsÚ LM
Mgr. Anna Iľanovská	odbor sociálny, bytový a zdravotníctva	MsÚ LM
Viera Kočtúchová	terénny sociálny pracovník	Komunitné centrum Hlboké
Albína Balážová	asistent terénneho sociálneho pracovníka	Komunitné centrum Hlboké
Ing. Arch. Tatiana Bachtíková	architekt mesta	MsÚ LM

Pracovná skupina „Vzdelávanie a zamestnanosť“

Ing. Štefan Gánoczy, PhD.	Inštitút strategických štúdií	Národná akadémia obrany maršala Andreja Hadika
Mgr. Beáta Sprisková	riaditeľka odboru služieb zamestnanosti	ÚPSVaR SR
PaedDr. Július Lichardus	vedúci odboru školstva, mládeže a telesnej kultúry	MsÚ LM
Mgr. Alena Ridzoňová	riaditeľka	ZŠ M. Rázusovej Martákovej
PhDr. Erika Straková	riaditeľka	PPP
Mgr. Dana Gajdošová	riaditeľka	ZŠ Dr. A. Stodolu
Mgr. Dana Gajdošová	riaditeľka	ZŠ Dr. A. Stodolu
Bc. Silvia Tomková	vedúca	Komunitné centrum Nový svet – Hlboké
Dáša Balážová		Kamas - chceme, n.o.
Ing. Peter Nemeč	zástupca riaditeľa	Akadémia vzdelávania
Mgr. Štefan Meľuch	riaditeľ	Združená stredná škola stavebná

Pracovná skupina „Kultúra a vzájomné spolunažívanie rómskej menšiny a majority“

Mgr. Antónia Papčová	vedúca oddelenia kultúry a ZPOZ	MsÚ LM
PhDr. Jozef Daník	riaditeľ	CVČ
PhDr. Pavol Sika	prodekan Ústav romologických štúdií	UKF Nitra
Mgr. René Devečka	riaditeľ	Dom kultúry
Ing. Ľubomír Marijovič	náčelník	Mestská polícia
Bc. Mária Kubíková	riaditeľka	Liptovské osvetové stredisko

Pracovná skupina „Zdravie a spôsob života“

MUDr. Alžbeta Smiešna	poslankyňa	MsZ
Mgr. Daniela Martošová	vedúca oddelenia služieb	ÚPSVaR
MUDr. Marta Ševčovičová	územná obvodná lekárka zdravotného obvodu Palúdzka	
Valéria Hromádková	odbor sociálny, bytový a zdravotníctva	MsÚ
Mgr. Ján Palider	riaditeľ	Pálkovo krízové centrum LM
Mgr. Marika Kubíková	riadiateľka	SČK Územný spolok LM
Marieta Slánska		Kongregácia školských sestier – Okoličné
Ing. Peter Górtner		ECAV SR Cirkevný zbor LM

3. Analýza územia a potrieb

Základná charakteristika mesta Liptovský Mikuláš

Mesto Liptovský Mikuláš je hospodárskym a kultúrnym centrom a významným cieľovým miestom cestovného ruchu. Z pohľadu dlhodobého rozvoja má vysoký rozvojový potenciál.

Mesto je sídlom okresu Liptovský Mikuláš a prirodzeným centrom regiónu Horný Liptov s kvalitným krajinným a prírodným potenciálom.

Základné administratívne údaje

Sídlo MsÚ	Štúrova 031 01 Liptovský Mikuláš
Kontakty – telefón, e-mail	044 / 5565 111
Web stránka	www.mikulas.sk

Primátor mesta	Ing. Ján Blcháč, PhD.
Lokalizácia, resp. admin. začlenenie	
Kraj	Žilinský samosprávny kraj
Počet obyvateľov	K 30.06.2007 – 32 759 obyvateľov
Počet rómskych obyvateľov	odhadom cca 1 500
Celková výmera územia mesta (km ²)	701
Prvá písomná zmienka	1286

Analogická história mesta Liptovský Mikuláš

História mesta siaha do mladšej doby bronzovej, o čom svedčí nález bronzových predmetov. Bolo tu objavené kostrové radové pohrebisko z 11.-12. storočia. Prvá písomná zmienka je z roku 1286. Liptovský Mikuláš sa najprv vyvíjal ako zemepanské mestečko. Prvé písomné výsady získal v 14. a 15. storočí, keď mu bolo udelené právo výročných a týždenných trhov. V roku 1677 sa Liptovský Mikuláš stal trvalým sídlom Liptovskej stolice, v roku 1713 tu popravili Juraja Jánošíka. V polovici 19. storočia sa mesto stalo centrom slovenského národného života. Nadviazalo sa pritom na staršie kultúrne tradície, napríklad na pôsobenie Juraja Tranovského (Tranoscia) v 17. storočí. Pôsobili tu Gašpar Fejérpataky-Belopotocký, Michal M. Hodža, Matúš Blaho a ďalší. Štúrovci tu založili roku 1844 literárny a vydavateľský spolok Tatrín. Koncom 19. a začiatkom 20. storočia sa rozvíjal čulý kultúrny život (spolky, divadlá, vydavateľská činnosť). Národný pohyb vyvrcholil 10.5.1848 prijatím a vyhlásením Žiadostí slovenského národa. Na pozdĺžnom námestí sa nachádzajú meštianske domy zo 16. a 17. storočia (Pongrácovská kúria, Seligovský dom - dnes Múzeum Janka Kráľa), župný dom a rímskokatolícky kostol sv. Mikuláša. Kostol bol postavený okolo roku 1280 na mieste staršieho objektu. V priebehu 2. polovice 15. storočia ho rozšírili a zaklenuli, v 18. storočí bol čiastočne zbarokizovaný, ale po požiari v roku 1883 prešiel generálnou opravou. Sú tu zachované gotické klenby, okná, portály, pastofórium a časť pôvodného zariadenia. Hlavný oltár je neogotický s pôvodnými gotickými maľovanými krídlami z rokov 1500-1510 a gotickou sochou svätca. V rokoch 1783-1785 bol v meste postavený

evanjelický klasicistický kostol s neskororománskou fasádou. Bol postavený ako tolerančný, v rokoch 1833-1885 bol opravený, keď pristavili k nemu aj vežu. V meste sa tiež nachádza klasicistická synagóga (postavená 1842-1846, obnovená 1906), pomník Janka Kráľa a obrazáreň P. Bohúňa.

Úroveň vzdelania obyvateľstva našej republiky je aj napriek deformáciám vzdelávacieho systému v povojnových desaťročiach a nedostatku prostriedkov počas posledného desaťročia pomerne vysoká, avšak je výrazne diferencovaná nielen priestorovo, ale aj v závislosti od etnickej príslušnosti. Najväčšie rozdiely sú vo vzdelanostnej úrovni majoritného etnika a rómskeho obyvateľstva, ktoré dosahuje veľmi nízky podiel stredoškolského vzdelania a takmer nulový podiel vysokoškolského vzdelania. Táto úroveň vzdelanostnej úrovne obyvateľstva sa odzrkadľuje aj na území mesta Liptovský Mikuláš.

Z hľadiska vývoja nezamestnanosti bol pre región Liptova najkritickejší rok 2001, kedy sa miera nezamestnanosti blížila k 16% hranici. V meste Liptovský Mikuláš sa v období 1999 – 2006 miera nezamestnanosti pohybovala v rozpätí 14,95% (2001) – 7,49% (2006). Z rozboru štruktúry nezamestnaných podľa vzdelania vyplýva, že najvyššie percento nezamestnaných pochádza zo skupiny obyvateľov s najnižším vzdelaním (základné alebo učňovské vzdelanie bez maturity).

Analýza rómskych komunít na území mesta Liptovský Mikuláš

Analýza rómskych komunít na území mesta nadväzuje na:

- výsledky prieskumu verejnej mienky,
- výpovede štruktúrovaných rozhovorov,
- spracované SWOT analýzy,
- najvýraznejšie rozvojové dokumenty týkajúce sa územia obce

Na Slovensku žijú Rómovia spolu s nami viac ako 5 storočí a na území Liptova je ich osídlenie datované od roku 1562 v oblasti Liptovskej Porúbky a podľa ich vtedajšieho súpisu na Liptove koncom 16. storočia žilo 96 rodín. Demografický vývoj na Slovensku

je charakterizovaný od konca 80. rokov 20. storočia postupným spomaľovaním reprodukcie obyvateľstva a tento trend sa prejavuje aj v okrese a meste Liptovský Mikuláš, kde dochádza k neustálemu poklesu prirodzeného prírastku obyvateľstva a menej priaznivá je aj situácia v migračnom pohybe a vekovej štruktúre obyvateľstva.

Mesto sa zaraďuje do kategórie regresívnych miest z hľadiska vekového zloženia, čo je charakteristické aj pre populáciu celého Žilinského samosprávneho kraja.

Okres Liptovský Mikuláš sa vyznačuje špecifickým národnostným zložením obyvateľstva. Podľa SODB v roku 2001 bol v okrese dosiahnutý najvyšší percentuálny podiel občanov: českej (1,39%), maďarskej (0,21%) i rómskej národnostnej menšiny (2,14%) v rámci Žilinského kraja, pričom v okrese Liptovský Mikuláš je koncentrovaných až 54% Rómov celého kraja (silné osídlenie Rómov - Važec, Pribylina, Východná, Liptovský Mikuláš, Liptovská Porúbka).

Vychádzajúc z SODB v meste žilo v r. 2001- 31 049 obyvateľov slovenskej národnosti, čo predstavuje 94,07 %. Najväčšiu minoritu v meste tvoria Rómovia, ktorých podiel od roku 1991 stúpol z 1,72% na súčasných 2,30%, čo je v prepočte 759 Rómov. Uvedený údaj o zastúpení rómskej populácie na území mesta je odvodený od prihlásenia sa k určitému typu národnosti, predpokladáme, že časť Rómov sa z rôznych pohnútok prihlásila k slovenskej národnosti, alebo si neuviedla národnosť, a preto údaj neobsahuje reálnu etnickú príslušnosť. Týmto je uvádzaný údaj do značnej miery deformovaný a nereprezentuje skutočné zastúpenia etnických Rómov v populácii mesta Liptovský Mikuláš. Predpokladáme, že na území mesta Liptovský Mikuláš žije cca 1500 Rómov (odhadovaná etnicita – podľa *objektívnych komponentov* ako jazyk, rasa, kultúra, a *subjekt. komponentov* – etnická identita), čo je približne 5% zastúpenie na území mesta Liptovský Mikuláš.

Počet Rómov v meste neustále narastá v dôsledku prirodzeného populačného prírastku a častej migrácie Rómov, hlavne prisťahovaním sa do mestského prostredia.

Prevažná väčšina Rómov žije na území mesta v mestskej časti Nábřežie v lokalite osada Hlboké, kde z toho v osade Hlboké je k trvalému pobytu prihlásených 430 občanov. Uvedené číslo bolo objektivizované cez evidenciu obyvateľstva aj podľa počtu bytových jednotiek, ktorých je v osade 101. Podľa našich odhadov však reálne v danej lokalite žije približne 500 Rómov.

V ostatných mestských častiach žijú Rómovia v rozptyle medzi majoritným obyvateľstvom, prevažne v staršom bytovom fonde mesta, v mestských častiach: NÁBREŽIE A. STODOLU - ulice Vrbická, Priemyselná, STARÉ MESTO – Ulica A. Sládkoviča, Ul. 1. mája, PALÚDZKA – ulice Zádvorie, Okružná, OKOLIČNÉ – Pobrežná ulica. Každá mestská časť má zastúpenie rómskej populácie a podľa odhadov tu žije 550 - 600 Rómov. Okrem legálnych bytových jednotiek v meste, ktorými sú nájomné malometrážne byty v spoločných bytových domoch alebo byty nižšieho štandardu v starom bytovom fonde mesta, sa čoraz častejšie stretáme s obydliami vystavanými resp. obývanými nelegálne.

Mnohé z takto žijúcich rodín nemajú v týchto stavbách zavedenú elektrinu, vodu, kanalizáciu či sociálne zariadenie na vykonávanie osobnej hygieny. Kúrenie majú riešené len provizórne pieckami na pevné palivo. Ide o najzaostalejšie rodiny, ktorých členovia nemajú záujem o zmenu životného štýlu a integráciu do majoritnej spoločnosti.

Typické pre Rómov aj v Liptovskom Mikuláši je, že žijú v rodových spoločenstvách a menia často miesto svojho pobytu. V komunite prevládajú deti a mladí ľudia a typická je ich vysoká, niekedy takmer stopercentná nezamestnanosť.

Podľa odhadov, ktoré boli spracované v spolupráci s pracovníkmi inštitúcií zaoberajúcich sa zamestnanosťou a sociálnou inklúziou, približne 500 Rómov v meste Liptovský Mikuláš žije spoločensky integrované v rôznych typoch bývania, súkromných domoch, bytoch v osobnom vlastníctve alebo nájomných bytových domoch, hlavne v mestských častiach Okoličné, sídliskách Podbreziny a Nábřežie A. Stodolu. V týchto prípadoch ide o rodiny, kde dospelí členovia rodín trvalo alebo dlhodobejšie pracujú.

Tieto rodiny sú plne stotožnené so spoločenskými normami, sú integrované a pozitívne ich prijíma aj majoritná spoločnosť, s ktorou žijú bez konfliktov.

V prevažnej väčšine rómskych rodín sa hovorí rómskym jazykom. V niektorých prípadoch neznalosť jazyka majority spôsobuje neadekvátnu komunikáciu, u Rómov sa vytvára jazyková bariéra pri úradnom styku dospelých, pri vstupe na trh práce, ale najmä pri vstupe detí do školských zariadení.

Mnohé deti, ktorých vek spadá do kategórie predškolského veku, nenavštevujú predškolské zariadenia. Sú doma s matkami a nezamestnanými členmi rodiny. Dospelí sa deťom nevenujú vôbec alebo len sporadicky. Deti majú problém včleniť sa do kolektívu, nevedia efektívne tráviť svoj voľný čas, nemajú priestor na športové či iné aktivity, objavuje sa u nich jazyková bariéra, nedostatočne osvojené hygienické návyky a všeobecný prehľad vedomostí, zručností, návykov a schopností, ktoré sú pre dieťa predškolského veku charakteristické. Podobný stav je možné pozorovať aj u detí mladšieho a staršieho školského veku.¹

K uvedeným problémom sa však pridružujú aj omnoho závažnejšie, ako napríklad, častá absencia na školskom vyučovaní, drobné krádeže a delikvencia (vydieranie mladších detí, šikanovanie, alkoholizmus a iné patologické javy). Matky zväčša nedokončia povinnú školskú dochádzku, z dôvodu plnenia si svojich materských povinností. Nezáujem rodičov je vo viacerých prípadoch spôsobený hlavne dlhodobým sociálnym vylúčením a nezamestnanosťou, ktoré u nich vyúsťujú do všeobecného nezájmu o výchovu.

Terénni sociálni pracovníci signalizujú zanedbávanie výživy a výchovy detí, o ktoré sú potom nútení starať sa ich starí rodičia, ktorým sú deti zverené do výchovy súdom. Veľká časť mladých Rómov nedokončí povinnú školskú dochádzku, učňovskú alebo strednú školu. Vzdelanie nepovažujú za hodnotu, necítia potrebu vzdelávať sa a v tomto nemajú podporu ani v rodine. Rodičia nevedú svoje deti k tomu, aby si

¹ Mestský úrad Liptovský Mikuláš.: Správa oddelenia sociálneho, bytového a zdravotníctva, rok 2007, interný materiál .

vzdelanie dokončili, aby sa po jeho absolvovaní mohli uplatniť na trhu práce. V dospelosti, v sociálnom systéme aj z vyššie uvádzaných dôvodov, patria do skupiny dlhodobo nezamestnaných. Zaužívaný životný štýl spôsobuje vznik sociálno-patologických javov, časté sú poruchy správania u mládeže, výtržníctvo, vandalizmus, alkoholizmus, trestná činnosť hlavne krádeže, fetovanie, ako aj prejavy svedčiacie o psychickom narušení jedincov alebo zdravotných postihnutiach, ktoré sú spôsobené nedostatočnou hygienou.

Vyskytla sa žltacka typu A, svrab, chronické poruchy dýchacieho aparátu a pohybového aparátu. Rómske rodiny žijúce v mestskej časti Hlboké sa dlhodobo nachádzajú v marginalizovanom postavení a patria k sociálne znevýhodneným skupinám. Všetky vymenované negatívne faktory spôsobujú, že Rómovia majú zníženú konkurenčnú schopnosť na trhu práce.²

Najzložitejším problémom je nízka úroveň príjmov rómskych rodín, ako aj mnohopočetné zastúpenie členov jednotlivých rodín. Z uvedeného vyplýva, že tieto rodiny vzhľadom k svojej finančnej rodinnej situácii nie sú schopné zabezpečiť základné životné potreby, platiť nájomné a deťom poskytnúť dostatočnú materiálnu starostlivosť. Z pohľadu mesta je najzávažnejším problémom narastajúce neplatičstvo.

Mesto zaznamenáva dlhodobé a rozšírené neplatenie úhrad za služby spojené s bývaním, vznikajú vysoké nedoplatky za nájom, elektrinu a vodu, ktoré majú v mnohých prípadoch za príčinu odpojenie od energií. Tým sa znižuje istota právnej formy bývania a tento stav si Rómovia dostatočne neuvedomujú.

² Mestský úrad Liptovský Mikuláš.: Správa oddelenia sociálneho, bytového a zdravotníctva, rok 2007, interný materiál .

4. Výsledky sociografického mapovania

Základným východiskom pre popis stavu rómskych komunít na území Liptovského Mikuláša nám poslúžilo Sociografické mapovanie rómskych osídlení na Slovensku z roku 2004, ktorý realizoval Úrad splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity³. Na projekte spolupracovali : S.P.A.C.E. – Centrum pre analýzu sociálnej politiky, n.o., Inštitút pre verejné otázky a KCPrO – Krajské centrum pre rómske otázky v Prešove.

Dôvodom realizácie sociografického mapovania bol nedostatok štatistických dát zachytávajúcich štruktúru, úroveň infraštruktúry a stav bývania v tzv. rómskych komunitách. Tie boli definované ako: “skupina ľudí, ktorú majorita subjektívne definuje ako Rómov na základe antropologických znakov, kultúrnej príslušnosti, spôsobu života – životného štýlu, životného priestoru a rovnako subjektívne vníma túto skupinu ako odlišnú, a to v pozitívnom ako aj negatívnom zmysle“⁴.

Sociografické mapovanie zachytilo 1 575 osídlení rôzneho typu v 1 087 obciach.

Podľa podmienok mapovania, v jednej obci, ak sú splnené kritéria, môže byť aj viacero samostatných rómskych komunít. Na území Liptovského Mikuláša sa podľa výsledkov sociografického mapovania nachádzajú 3 lokálne rómske komunity.

Z hľadiska typu osídlenia ide prevažne o mestské komunity nachádzajúce sa v intraviláne mesta Liptovský Mikuláš. Vzhľadom k polohe osídlenia sú označené ako integrované/koncentrované, z čoho vyplýva dobrá previazanosť na majoritnú populáciu.

³ Materiál je prístupný na www.vlada.gov.sk/Rómovia

⁴ Obyvateľmi tzv. rómskych komunít, resp. osídlení nemusia byť etnickí Rómovia. Teda informácia odrážajúca etnickú identitu obyvateľov je iba orientačná.

Čo sa týka vysporiadania majetkových vzťahov k pozemkom, na ktorých ležia rómske komunity, podľa popisu stavu Sociografického mapovania rómskych osídlení na Slovensku sú všetky pozemky, na ktorých ležia rómske komunity v Liptovskom Mikuláši vysporiadané.

Dostupnosť infraštruktúry je v rómskych komunitách mesta Liptovský Mikuláš nasledovná:

Infraštruktúra – dostupnosť inžinierskych sietí	1.lokálna rómska komunita v meste	2. lokálna rómska komunita v meste	3. lokálna rómska komunita v meste
Vodovod	áno	áno	áno
Kanalizácia	áno	nie	čiastočne
Elektrina	áno	áno	áno
Plyn	nie	nie	nie
Verejné osvetlenie	áno	áno	áno
Prístupová cesta	iná	asfaltová	asfaltová

V skúmaných rómskych komunitách až 100% rómskych domácností je napojených na vodovod a teda má zabezpečený prístup k pitnej vode. Nedostatočné odkanalizovanie je potrebné vnímať v kontexte nedostatočného odkanalizovania miest a obcí. Elektrifikácia rómskych komunít je plne zabezpečená, čo ale zase nemusí byť legalizovaná elektrifikácia, pretože často vzniká aj neodborné, resp. nelegálne pripojenie do siete.

Plynifikácia podľa sociografického mapovania rómskych komunít nie je žiadna. Prístupová cesta k rómskym obydliam je buď asfaltová, alebo iná bez bližšieho popisu.

5. Vlastné dotazníkové šetrenie

V rámci prípravy analytických podkladov pre tvorbu stratégie sme vytvorili špeciálny dotazník, ktorý mapoval stav životnej úrovne a najpálčivejšie problémy Rómov žijúcich v Liptovskom Mikuláši podľa jednotlivých identifikovaných oblastí (bývanie a infraštruktúra, vzdelávanie a zamestnanosť, kultúra a vzájomné spolunažívanie rómskej minority a majority, zdravie a spôsob života).

Dotazník bol distribuovaný do všetkých rómskych komunít žijúcich v meste Liptovský Mikuláš. Spolu bolo distribuovaných 64 dotazníkov, v rámci identifikovanej reprezentatívnej vzorky, ktoré boli respondentmi vyplňané za asistencie vyškolených rómskych anketárov.

Vyhodnotenie štruktúrovaného dotazníkového prieskumu

1. Kvalita života

Rómski obyvatelia mesta Liptovský Mikuláš vo všeobecnosti vnímajú kvalitu svojho života ako **zlú** (až 33 respondentov zo 64 opýtaných) alebo priemernú (24 respondentov). Len 8 rómskych občanov vníma kvalitu svojho života ako dobrú. Najhodnotnejšie je vnímané Komunitné centrum v Hlbokom, rodina a dobré vzťahy s okolím.

2. Miera spokojnosti s poskytovaním služieb

Výraznú nespokojnosť uvádzajú respondenti s nasledujúcimi aspektmi života:

	1=veľmi spokojný	2=čiastočne spokojný	3=čiastočne nespokojný	4=veľmi nespokojný
úroveň a kvalita bývania	2	13	16	33
dostupnosť sociálnych bytov	1	8	14	41

dostupnosť nájomných bytov	1	9	11	43
rovnosť šancí občanov		10	20	34
pracovné príležitosti		7	18	39
dostatok verejnej zelene	8	17	19	20
kvalita ciest	10	12	11	31 (Hlboké)
kvalita a dostatok chodníkov	13	18	8	25 (Hlboké)
kvalita a dostatok parkovacích miest	16	14	11	23
kvalita a dostatok verejného osvetlenia	15	16	10	23
úroveň separácie komunálneho odpadu	7	11	12	36
životné prostredie	5	14	12	33

Čiastočnú spokojnosť, resp. nespokojnosť uviedli respondenti s nasledujúcimi aspektmi života:

	1=veľmi spokojný	2=čiastočne spokojný	3=čiastočne nespokojný	4=veľmi nespokojný
úroveň bezpečnosti, ochrana osobného majetku a verejného poriadku	8	23	20	13
dostupnosť verejnej dopravy	18	20	7	19 (Hlboké)
úroveň sociálnej starostlivosti	5	30	17	12
úroveň medzilidských vzťahov	11	33	13	7
úroveň ponuky služieb a obchodov	8	28	12	16
možnosti kultúrneho vyžitia	15	20	16	13
možnosti športového vyžitia	8	19	21	16
záujem obyvateľov o veci verejné	8	18	21	17
práca MsÚ Liptovský Mikuláš	12	19	17	16
kvalita a dostupnosť kanalizácie	24	26	4	10
intervalý odvozu komunálneho odpadu	8	25	11	20
dostupnosť k zdravotnej starostlivosti	17	32	3	12
úroveň zdravotnej starostlivosti	18	40	3	3

Úplnú spokojnosť uviedli respondenti len s jedným aspektom života:

	1=veľmi spokojný	2=čiastočne spokojný	3=čiastočne nespokojný	4=veľmi nespokojný
prístup k zdroju a rozvodom pitnej vody	25	17	6	16

3. Najväčší problém v rómskej komunite v Liptovskom Mikuláši podľa vyjadrení respondentov

Najväčší problém v rómskej komunite podľa vyjadrení respondentov	Počet
Bývanie	22
Prístupové cesty	19
Chýbajúce chodníky	18
Nezamestnanosť	16
Verejné osvetlenie	16
Hlodavce	10
Bývame na kope a sme izolovaní	7
Sme nevzdelaní	7
Intervaly odvozu odpadu	6
Čierna skládka	6
Odpad v okolitom prostredí	6

4. Výsledky dotazníkového prieskumu podľa jednotlivých identifikovaných oblastí

Bývanie a Infraštruktúra

V dotazníkoch sa v plnej miere potvrdilo, že najvýraznejší problém je problém bývania. Až 67% respondentov je nespokojných s podmienkami na bývanie (43 opýtaných) a ako dôvody svojej nespokojnosti uvádzajú nedostatočnú hygienu, vysoké nájomné a nekvalitné bývanie. Až 73% respondentov (47 opýtaných) by privítalo novú výstavbu bytov a 55% respondentov (35 osôb) vyjadrilo ochotu na výstavbe bytov participovať vlastnou prácou. Respondenti (najmä v lokalite Hlboké) nie sú spokojní s miestom svojho bývania a až 89% opýtaných (57 respondentov) by chcelo túto lokalitu zmeniť. Na otázku, kam by sa chceli v prípade možnosti vlastného výberu lokality presťahovať, 59% respondentov (38 osôb) uvádza mesto. V dopravnej infraštruktúre sme zaznamenali mierne nedostatky a deklarovaná je potreba dobudovania ciest, chodníkov najmä v osade Hlboké. Podľa výsledkov dotazníkového šetrenia je verejná aj občianska infraštruktúra plne dostupná rómskym obyvateľom, ktorí žijú v meste, aj keď v lokalite Hlboké respondenti niekoľkokrát uviedli potrebu predajne potravín a potrebu dovybavenia detského ihriska o pieskovisko, preliezky, kolotoče a pod. V dopravnej infraštruktúre sme zaznamenali mierne nedostatky a deklarovaná je potreba dobudovania ciest, chodníkov v obciach, prípadne ich rekonštrukcia.

Podľa informácií uvedených v dotazníkoch je potreba na území, kde žije rómske obyvateľstvo, dobudovať infraštruktúru, predovšetkým cesty a chodníky. Väčšiu pozornosť treba venovať problematike bývania. Najvýraznejší problém je problém neplatičstva, bývania neplatičov, bývanie v nelegálnych stavbách, neudržiavanie zverených mestských nájomných bytov a pod.

Vzdelávanie a zamestnanosť

Väčšina respondentov v dotazníku uvádza len základné vzdelanie, potreba dosiahnutia vyššieho vzdelania je nedocenená. Len z malého percenta žiakov, ktorí pokračujú v stredoškolskom štúdiu. Vlastná rodina ďalšie štúdium výrazne nepodporuje.

Pretrvávajúce znevýhodnenie vo vzdelávaní, vrátane nízkej miery školskej dochádzky a príliš veľkého zastúpenia v "špeciálnych školách", ktoré majú slúžiť deťom s telesným alebo duševným postihnutím, v Liptovskom Mikuláši efektívne riešia zriaďovaním špecializovaných tried v bežných základných školách. Predstavitelia vzdelávacích inštitúcií v meste Liptovský Mikuláš si uvedomujú, že bez dostatočne silných intervencií podporených rozsiahlymi programami budovania kapacity a investíciami, zostane aj ďalšia generácia Rómov v priepasti chudoby a bude stále viac marginalizovaná a vylúčená.

V dôsledku nízkej kvalifikácie je len minimum respondentov prieskumu zamestnaných. Až 58% opýtaných (37 respondentov) uvádza nespokojnosť s možnosťami uplatnenia sa na trhu práce. Len 1/3 opýtaných Rómov využilo ponuku práce mimo miesta bydliska, čo poukazuje na neochotu Rómov za prácou cestovať. Do aktivačných prác sa zapojilo až 52 respondentov (81%).

Kultúra a vzájomné spolunažívanie rómskej menšiny a majority.

Až 47 opýtaných vyjadrilo spokojnosť s úrovňou medziľudských vzťahov v širšom okolí, čo svedčí o nenarušenom vzájomnom spolunažívaní rómskej minority a majority v meste. Až 50% respondentov sa zaujíma o dianie v meste a svoju aktivitu hodnotia ako príležitostnú. 19 respondentom, ktorí sa nepodieľajú na dianí v meste, najviac bráni v aktivite nedostatok informácií. Až 38 účastníkov prieskumu sa zúčastňuje voľnočasových a kultúrnych podujatí, ide najmä o vystúpenia folklórnych a rómskych súborov, akcie v meste a športové podujatia. Opýtaní Rómovia pociťujú nedostatok

voľnočasových aktivít pre deti i dospelých, privítali by viac športových aktivít, realizáciu kurzov, obnovenie činnosti tanečného súboru.

Zdravie a spôsob života

Až 62 respondentov, t.j. 99 % opýtaných, by privítalo terénnu zdravotnú prácu. Pri otázke povinného zaočkovania detí, až 52 respondentov uvádza splnenie si tejto zákonnej povinnosti. Zaujímavé je, že až 54 opýtaných uvádza výskyt hlodavcov v blízkosti svojho obydľia.

5. Rozvoj rómskej komunity

Až 21 z oslovených respondentov sa vyjadrilo, že najviac k rozvoju rómskej komunity v Liptovskom Mikuláši prispieva svojou prácou Mestský úrad Liptovský Mikuláš. Na druhom mieste (10 respondentov) vyzdvihlo prínos ÚPSVaR SR v prospech rozvoja rómskej komunity. Až 64 respondentov vie o zriadenom Komunitnom centre v osade Hlboké a až 62 respondentov je informovaných o možnosti využiť aj Centrum osobnej hygieny. Až 56 respondentov pozná aktivity komunitného centra a 38 respondentov vyjadruje s týmito aktivitami spokojnosť.

6. Čo by nemalo chýbať v r. 2013 v rómskej komunite podľa vyjadrení respondentov

Čo by v rómskej komunite/ mieste bydliska Rómov určite nemalo chýbať v roku 2013?	
zamestnanosť	34
nové byty	34
prístupové cesty	20
chodníky	17
verejné osvetlenie	15

vzdelanie Rómov	10
detský park	9
viac kontajnerov, odpadkových košov	8
parkoviská	7
most	7
obchody	6
zvýšiť životnú úroveň	5

6. Komplexná SWOT analýza

6.1. Bývanie a infraštruktúra

„V meste Liptovský Mikuláš bude zlepšená úroveň bývania rómskeho obyvateľstva za ich aktívnej participácie a vybudovaná kompletná technická vybavenosť na území s koncentráciou rómskeho obyvateľstva.“

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - existujúci vodovod, kanalizácia, elektrifikácia, plynofikácia na území mesta s koncentráciou rómskeho obyvateľstva - 2 športoviská v Hlbokom - komunitné centrum v Hlbokom - ochota mesta riešiť problematiku bývania a rozvoja infraštruktúry - aktivačné práce (úprava okolia, odvoz odpadu) - fungujúca komunitná sociálna práca - spracovaný územný plán mesta - nová výstavba nájomných bytov nižšieho štandardu - ochota Rómov participovať pri výstavbe nájomných bytov nižšieho štandardu 	<ul style="list-style-type: none"> - neplatičstvo - nedostatok bytov nižšieho štandardu - chýbajúca vhodná lokalita na výstavbu - prístup nájomníkov (zničené byty) - pasivita až apatia u časti Rómov pri riešení svojej bytovej situácie - narastajúce neplatičstvo - chýbajúce aktivity (osvetové, vzdelávacie) v oblasti kultúry bývania - nevyužívanie alternatívnych technológií a zdrojov - nedovybavené detské ihrisko v Hlbokom - chýbajúca prístupová cesta v Hlbokom - chýbajúce chodníky v Hlbokom - nelegálne obydlia

<ul style="list-style-type: none"> - existujúce možnosti štátu v rezortoch: ÚVSR (grantový program), MVRR SR (dotácie na výstavbu bytov a technickej infraštruktúry), MPSVR SR (sociálny systém), FSR (podpora rozvoja lokálnej infraštruktúry), ESF (podpora vzdelávania a zamestnanosti) - silná vôľa kompetentných zlepšiť existujúci stav (najmä samospráva) - zvyšujúci sa počet bytov s nižším štandardom v meste - pozitívna medializácia úspechov 	<ul style="list-style-type: none"> - chýbajúca občianska infraštruktúra (potraviný) v Hlbokom - neochota udržiavať poriadok v blízkosti svojho obydlija - znížený stupeň zodpovednosti za zverený majetok - chýba priame prepojenie z Hlbokého na mesto – hojdací most - nekvalita novopostavených bytov - čierne skládky
<p>Príležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - identifikácia vhodnej lokality na výstavbu - poskytovanie príspevku na bývanie - výstavba miestnych komunikácií a chodníkov - čerpanie prostriedkov zo ŠF - využitie programu výstavby bytov nižšieho štandardu - nové technológie, využitie nových možností výstavby bytov v súlade so skúsenosťami zo zahraničia (skladačkový model bývania) - vypracovanie programu obnovy, resp. likvidácie zdravia ohrozujúcich bytov - uplatnenie osobitného príjemcu na dávky v hmotnej núdzi pri riešení problému neplatičstva - vytvorenie obojsmerne priepustného systému bývania rôzneho štandardu - podpora podnikateľskej činnosti v rámci služieb z príslušníkov rómskej komunity - programy zamerané na zvyšovanie právneho vedomia Rómov vo vzťahu k bývaniu - mobilizácia rómskej komunity k vlastným iniciatívam smerujúcim k rozvoju danej komunity 	<p>Ohrozenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - nesplnenie podmienok zo strany Rómov na predĺženie nájomných zmlúv - nedostatočná podpora zo strany štátu pri výstavbe nízko štandardných bytov - finančná náročnosť spolufinancovania investičných projektov - nedostatok finančných prostriedkov na dobudovanie infraštruktúry - malá miera podpory miest a obcí zo strany štátu na rozvoj bývania pre rómske marginalizované komunity - zhoršujúci sa technický stav mestských objektov a komunikácií nachádzajúcich sa v rómskych osídleniach v meste - nedostatočná legislatívna podpora vymáhania dlhov na nájomnom

6. 2. Vzdelávanie

„Kvalitný systém vzdelávania bude umožňovať motivovaným a o potrebe vzdelania presvedčeným Rómom žijúcim na území mesta Liptovský Mikuláš zvyšovať svoju vzdelanostnú úroveň a realizovať svoje vzdelávacie potreby.“

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">- dostatočná kapacita ZŠ a MŠ v meste- vytvorené podmienky pre záujmovú činnosť- relatívne dobrá situácia v spolunažívaní rómskych a nerómskych detí- fungujúce zariadenia pre výchovu a vzdelávanie (Detské integračné centrum, Pedagogicko-psychologická poradňa)- možnosť poberania dotácie na stravu, školské potreby a motivačný príspevok deťom, ktoré navštevujú predškolské zariadenia alebo školu a žijú v rodinách, ktorým sa poskytuje dávka v hmotnej núdzi alebo ktorých príjem je najviac vo výške životného minima- dostatok talentovaných rómskych detí- existujúca sieť vzdelávacích inštitúcií- asistenti učiteľa v MŠ a ZŠ- fungujúce komunitné centrum v Hlbokom- existencia koncepcií (overených metód) a nástrojov pre podporu vzdelávania Rómov- prebiehajúce pilotné projekty cielené na rozvoj multikulturalizmu a protipredsudkovej výchovy- pozitívne výsledky a skúsenosti s predchádzajúcich vzdelávacích programov- alternatívne príručky, učebné a metodické materiály schválené MŠ SR, zohľadňujúce špecifiká rómskej komunity- aktívna participácia 3. sektora v podporných	<ul style="list-style-type: none">- nedostatočná diagnostika rómskych detí- vysoká miera záškoláctva- nízka miera hygienických návykov- sociálna a priestorová izolovanosť- málo podnetné výchovné prostredie- neakceptácia zo strany majority – nedostatočná podpora talentovaných detí- chýba osvetová práca s rodičmi- predsudky a skrytá diskriminácia rómskych detí zo strany časti spolužiakov (žiakov majority) a časti pedagogických pracovníkov- chýbajú školskí psychológovia a špeciálni pedagógovia- chýbajú možnosti a formy alternatívneho vzdelávania- ŠZŠ, Rumanova ul. nemá vlastnú kuchyňu- nepripravené ľudské zdroje na vzdelávanie detí so špeciálnymi vzdelávacími potrebami- nedostatočná vzdelávacia motivácia- jazyková bariéra- nepripravenosť detí na školskú dochádzku- nepovinná školská príprava pred vstupom na ZŠ- nízka vzdelanostná úroveň rodičov- vysoké zastúpenie rómskych detí v ŠZŠ- nezáujem rodičov o zvyšovanie vzdelania svojich detí- nedostatočná motivácia a nízka

<p>mimoškolských, vzdelávacích a školiacich programoch pre deti, mládež a dospelých</p> <ul style="list-style-type: none"> - rastúci počet absolventov vysokých škôl – univerzít so špecializáciou pre prácu s rómskym etnikom - fungujúce integrované a špecializované triedy na ZŠ 	<p>informovanosť žiakov ZŠ a špeciálnych škôl o možnostiach sústavnej prípravy na povolanie (profesijná orientácia, kariérne poradenstvo)</p> <ul style="list-style-type: none"> - nedostatočný systém celoživotného vzdelávania - nízka resp. nedostatočná motivácia pedagógov v rozširovaní vzdelávania pre výučbu detí zo sociálne a málo podnetného prostredia (rómskych detí) - slabá spolupráca medzi rodičmi - školou
<p>Príležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - motivačné programy zamerané na zvyšovanie kvalifikácie - programy 2. šance pre dosiahnutie vyššieho stupňa vzdelania - rozvoj alternatívneho vzdelávania, celoživotného vzdelávania - tvorba vzdelávacích programov, obsahu a metód, foriem vzdelávania zodpovedajúcich potrebám cieľovej skupiny - vzdelávanie pedagógov zamerané na vzdelávanie ľudí so špeciálnymi vzdelávacími potrebami - odstraňovanie prekážok, ktorá sťažuje deťom možnosť začleniť sa do kolektívu - podpora MVO pre voľnočasové a vzdelávacie aktivity - prepojenie vzdelávania s požiadavkami trhu práce - systematická práca s talentovanou mládežou - pokračovanie v realizácii vzdelávacích aktivít pre rómske deti v komunitnom centre - realizácia programov celoživotného vzdelávania 	<p>Ohrozenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - nedostatok finančných zdrojov na realizáciu vzdelávacích aktivít - nedostatočná spolupráca zo strany rodičov smerom k škole, školy voči rodičom, rodičom a rodičom a pod. - nedostatočný záujem resp. motivácia absolventov VŠ o výkon vyštudovaného odboru so špecializáciou na rómsku komunitu - nedostatočné resp. minimálne využívanie existujúcich koncepcií a metód vzdelávania - vplyv a prepojenie sociálno-ekonomickej úrovne rodín na dosiahnutý stupeň vzdelania rómskych detí a mládeže - nezáujem zo strany Rómov o vzdelávacie aktivity - nemožnosť uplatnenia sa príslušníka rómskej minority na trhu práce ani po nadobudnutí vzdelania/kvalifikácie - pretrvávajúce predsudky majority voči minorite a opačne, ktoré vytvárajú zábrany k vzájomnej spolupráci

6.3. Zamestnanosť

„Podmienky vytvorené v meste napomôžu zvýšeniu konkurencieschopnosti Rómov na trhu práce s využitím ponúkaných podporných programov zamestnávania pre všetkých Rómov, ktorí chcú pracovať.“

<p>Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - dostatok voľnej pracovnej sily - skúsenosti s budovaním partnerstiev v oblasti zamestnanosti, prepojenie strategických partnerov na území mesta - problém sociálneho vylúčenia v oblasti trhu práce sa rieši na úrovni komunit - dostatok vzdelávacích inštitúcií - záujem cieľovej skupiny o samozamestnanosť - iniciatíva mesta pre vznik sociálneho podniku 	<p>Slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - málo podnikné rodinné prostredie - zlý zdravotný stav - nedostatočné komunikačné zručnosti - nízka vzdelanostná úroveň - neprepojený vzdelávací systém s politikou zamestnanosti - pracovný nezáujem u časti Rómov - vysoká miera nezamestnanosti - neochota zvyšovať si kvalifikáciu - nedostatočné pracovné návyky - nedostatočný vzor, nedostatok vôle - nedostatok vyškolených ľudských kapacít pre prácu v komunitách pre oblasť trhu práce - nástroje pomoci nie sú vždy dostatočne a účinne využívané - nízka pracovná mobilita - nízka informovanosť Rómov o možnostiach uplatnenia sa na trhu práce - nedostatočné využívanie dostupných miestnych zdrojov pri vytváraní pracovných príležitostí pre Rómov - skrytá diskriminácia na trhu práce - chýbajúce pracovné príležitosti - absencia sociálneho podniku
<p>Príležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - využitie štrukturálnych a dostupných fondov pri riešení problematiky Rómov na trhu práce - využitie grantového programu 	<p>Ohrozenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - skrytá diskriminácia zo strany zamestnávateľov - zlé skúsenosti zamestnávateľov so zlou

<p>splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity</p> <ul style="list-style-type: none">- zriadenie sociálneho podniku- podpora samozamestnávania Rómov- rozvoj ľudských zdrojov - realizácia vzdelávacích aktivít pre rómskych občanov s prepojením na potreby trhu práce- rozvoj partnerských sietí- rozšírenie ponuky poradenských a vzdelávacích programov v Komunitnom centre aj pre mládež a dospelých Rómov pred vstupom na trh práce- rozvoj kariérneho poradenstva pre rómske marginalizované komunity- vznik Agentúry podporovaného zamestnávania pre Rómov- pokračovanie v budovaní rozvojových partnerstiev	<p>pracovnou morálkou Rómov</p> <ul style="list-style-type: none">- neschopnosť cieľovej skupiny vymaniť sa z pracovne nemotivujúceho sociálneho systému- zvyšovanie separácie znevýhodnených skupín v súvislosti so zlou socioekonomickou situáciou- nedostatočná ponuka nízko kvalifikovaných pracovných miest- skrytá diskriminácia zo strany potenciálnych zamestnávateľov- nedostatočná prepojenosť vzdelávania a trhu práce
--	---

6.4. Kultúra a vzájomné spolunažívanie rómskej menšiny a majority

„Zlepšené podmienky v meste na rozvoj rómskej kultúry a podpora bezproblémového spolunažívania rómskej minority a majority.“

<p>Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - tradície rómskej kultúry silne zakorenené v rómskej komunite - tvorivosť detí rómskej komunity - prirodzené umelecké cítenie Rómov - dostatok podporných programov a fondov zameraných na rozvoj kultúry národnostných menšín - silné rodinné putá - komunitné centrum realizujúce voľnočasové aktivity pre deti a mládež - integrácia Rómov v meste a tlak na Rómov v zmysle prispôsobovania sa majorite - pozitívne vnímanie Rómov týkajúce sa vzájomného spolunažívania rómskej menšiny a majority 	<p>Slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - nedostatočné ľudské zdroje na zabezpečenie kultúrnych aktivít - nedostatočná prezentácia rómskej kultúry - nedostatok rómskych lídrov napomáhajúcim rozvoju rómskej kultúry - spolunažívanie minorita – majorita obojstranne narušené - uzavretosť komunít majority a minority - nedostatočná výchova a osveta k tolerancii vo vzťahu k Rómom - chýbajúca rómska reprezentácia na vyššej úrovni - absencia projektov k zblížovaniu komunít - konflikty vnútri rómskej komunity - neefektívne trávenie voľného času - nedostatok finančných prostriedkov na rozvoj kultúry - popierané etnické uvedomenie - nezapájanie komunity do riešenia problémov - sociálno-patologické javy (kriminalita, návykové látky...) - negatívny vplyv rodiny - potreba vodcu – podriadenosť - nejednotnosť Rómov v presadzovaní svojich záujmov
<p>Príležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - vyškolenie personálu a rómskych aktivistov pre prácu zameranú na rozvoj rómskej kultúry - podpora talentov 	<p>Ohrozenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - nedostatok finančných a materiálnych prostriedkov na rozvoj rómskej kultúry - nedostatočné priestorové kapacity na rozvoj

<ul style="list-style-type: none">- získanie finančných prostriedkov z grantových schém podporujúcich rozvoj kultúry- organizácia rómskeho festivalu pre všetkých obyvateľov mesta- rozvoj partnerských sietí – spolupráca s inými rómskymi komunitami v rámci rozvoja rómskej kultúry- výraznejšia propagácia rómskej kultúry- kontakty s inými komunitnými centrami – výmena skúseností- podpora bezproblémového spolunažívania rómskej menšiny a majority- organizovanie spoločných kultúrnych a voľnočasových aktivít pre všetkých občanov Liptovského Mikuláša	<p>kultúry</p> <ul style="list-style-type: none">- nesystematická práca v oblasti rozvoja rómskej kultúry- nezáujem rómskych občanov o kultúrne aktivity- nezáujem majority a minority v meste o spoločné podujatia- problematické identifikovanie rómskych lídrov
---	---

6.5. Zdravie a spôsob života

„Prostredníctvom adekvátnej a dostupnej zdravotnej starostlivosti, primeranej zdravotnej osvety a znížením výskytu rizikových faktorov sa zlepší zdravotný stav rómskeho etnika.“

<p>Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - dobrá dostupnosť zdravotníckych služieb - spokojnosť obyvateľov s kvalitou poskytovaných zdravotníckych služieb - preventívne bezplatné očkovanie u detí - osвета cez médiá, periodiká - vzájomná súdržnosť rómskej komunity 	<p>Slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - zlý zdravotný stav Rómov - nedostatočná hygiena a nízke hygienické povedomie Rómov - nevyhovujúca výživa, zlé stravovacie návyky rómskych obyvateľov - nezáujem Rómov o oblasť zdravia - chýbajúca terénna zdravotná práca - zanedbávanie preventívy - šírenie nákazlivých a infekčných chorôb - nedostatočná zdravotná osвета - predčasný sexuálny život - nedostatočné vedomosti o plánovanom rodičovstve - problematické získanie rómskych lídrov, ktorí by ako pozitívne príklady napomáhali pri zlepšovaní zdravotného stavu a zmene spôsobu života - častejšie sa vyskytujúce domáce násilie - nedostatočná starostlivosť niektorých rodičov o svoje deti - premnoženie hlodavcov v okolí niektorých rómskych obydľí - narastajúce úžerníctvo - sociálno-patologické javy u niektorých príslušníkov rómskych komunít (užívanie návykových látok, kriminalita)
<p>Príležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktivity napomáhajúce návratu k rómskym tradíciám 	<p>Ohrozenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - rasové predsudky - skrytá diskriminácia

<ul style="list-style-type: none">- realizácia projektov zameraných na zdravotnú osvetu a propagáciu zdravého životného štýlu- pokračovanie v osvetovej a vzdelávacej činnosti komunitného centra v osade Hlboké- vytvorenie pozície terénneho zdravotného asistenta- deratizácia- odstránenie čiernych skládok- realizácia programov na elimináciu sociálno-patologických javov- zriadenie rómskych hliadok v lokalitách s koncentráciou rómskeho obyvateľstva- realizácia vzdelávacích a osvetových programov zameraných na prevenciu protispoločenskej činnosti (s dôrazom na úžeru, závislosti a drobnú kriminalitu)- nadviazanie úzkej spolupráce medzi Úradom justičnej a kriminálnej polície Prezídia Policajného zboru, Mestským úradom a komunitným centrom pri odhaľovaní a potrestaní úžerníctva v meste	<ul style="list-style-type: none">- nesprávne chápaná pozitívna diskriminácia- predsudky voči majorite- šírenia nákazlivých chorôb (napr. žltáčka A,B)- dostupnosť návykových látok- negatívny vplyv komunity na jedinca
---	--

7. Definovanie problémov a cieľov Komplexnej stratégie riešenia problémov rómskej komunity v Liptovskom Mikuláši

Zámerom komplexnej stratégie je identifikácia kritických oblastí rozvoja rómskej komunity v Liptovskom Mikuláši a stanovenie strategických cieľov, priorít, opatrení a aktivít predstavujúcich rozvojovú stratégiu územia, na ktorom spoločne žijú predstavitelia dvoch komunít, rómskej a nerómskej, nadväzujúcu na výsledky prieskumu verejnej mienky, na SWOT analýzu a na najvýraznejšie rozvojové dokumenty týkajúce sa územia mesta Liptovský Mikuláš.

Vychádzajúc z prieskumov SWOT analýzy a diskusií v rámci pracovnej skupiny považujeme za prioritné nasledovné oblasti rozvoja rómskej komunity v Liptovskom Mikuláši:

A. Bývanie a infraštruktúra

„V meste Liptovský Mikuláš bude zlepšená úroveň bývania rómskeho obyvateľstva za ich aktívnej participácie a vybudovaná kompletná technická vybavenosť na území s koncentráciou rómskeho obyvateľstva “

B. Vzdelávanie

„Kvalitný systém vzdelávania bude umožňovať motivovaným a o potrebe vzdelania presvedčeným Rómom žijúcim na území mesta Liptovský Mikuláš zvyšovať svoju vzdelanostnú úroveň a realizovať svoje vzdelávacie potreby.“

C. Zamestnanosť

„Podmienky vytvorené v meste napomôžu zvýšeniu konkurencieschopnosti Rómov na trhu práce s využitím ponúkaných podporných programov zamestnávania pre všetkých Rómov, ktorí chcú pracovať.“

D. Kultúra a vzájomné spolunažívanie rómskej menšiny a majority

„Zlepšené podmienky v meste na rozvoj rómskej kultúry a podpora bezproblémového spolunažívania rómskej minority a majority.“

E. Zdravie a spôsob života

„Prostredníctvom adekvátnej a dostupnej zdravotnej starostlivosti, primeranej zdravotnej osvete a znížením výskytu rizikových faktorov salepší zdravotný stav rómskeho etnika.“

8. Strategická vízia rozvoja rómskej komunity

Na základe výsledkov práce v pracovných skupinách zrealizovaných prieskumov a vykonaných SWOT analýz sme získali obraz o tom, na akom stupni rozvoja bude rómska komunita v Liptovskom Mikuláši v cieľovom roku 2013.

Mesto Liptovský Mikuláš bude centrom vzdelávania pre všetky etnické a vekové skupiny, centrom kultúrneho a spoločenského života. Široká sieť sociálnych a zdravotných služieb bude poskytovaná v meste pre všetkých občanov bez rozdielu. Mesto bude zabezpečovať intenzívnu starostlivosť o marginalizované skupiny a bude podporovať rovnosť príležitostí. Rómski obyvatelia mesta sa budú zaujímať o dianie v meste a venovať svoj čas aj skrášľovaniu svojho okolia. V meste bude zabezpečený dostatok verejnej zelene a ulice, chodníky, parky a fasády budov budú udržiavané v čistote. Na území mesta s vyššou koncentráciou rómskeho obyvateľstva bude zabezpečený separovaný zber a spracovanie všetkých druhov odpadov. Mesto bude mať vybudovanú kompletnú technickú vybavenosť, všetky inžinierske siete - na celom území mesta bude možnosť napojenia na energetické siete elektrickej energie, plynovodu, teplovodu, pitnej vody, kanalizácie, ako aj na čistiareň odpadových vôd pre všetkých jej obyvateľov.

Mesto bude mať vyriešenú bytovú otázku pre marginalizované rómske komunity a etablovaný efektívny systém zameraný na predchádzanie problému neplatičstva.

V meste bude etablovaný sociálny podnik a nové malé a stredné podniky odvetvovo diverzifikované, založené na využívaní miestnej pracovnej sily a know-how, najmä v oblasti služieb.

Služby budú na vysokej kvalitatívnej úrovni a budú slúžiť pre potreby občanov mesta i celého regiónu. Rómski obyvatelia mesta budú využívať rozvinutú dopravnú, technickú a občiansku infraštruktúru, adekvátnu potrebám. Na území mesta budú primerané pracovné ponuky aj pre najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva.

Vízia rozvoja rómskej komunity na území mesta Liptovský Mikuláš do roku 2013

„Zlepšenie integrácie rómskej komunity žijúcej v meste Liptovský Mikuláš vo všetkých oblastiach života.“

- *vyvážené zabezpečené podmienky pre harmonický život všetkých kategórií obyvateľstva s dôrazom na starostlivosť o rómske marginalizované komunity a ich aktívnu participáciu na občianskom spoložití a sociálno-ekonomickom rozvoji mesta*
- *zabezpečené vhodné podmienky na rozvoj bytového fondu aj pre rómskych obyvateľov mesta a ich participácia na udržiavaní bytového fondu vrátane udržiavania čistoty okolia*
- *zlepšená vzdelanostná úroveň Rómov žijúcich v meste*
- *zvýšená konkurencieschopnosť Rómov na trhu práce, etablovaný sociálny podnik, vytvorenie podmienok pre aktívne podnikanie a zabezpečenie pracovných miest pre rómskych obyvateľov, ktorí tvoria rizikovú skupinu na trhu práce*
- *zlepšený zdravotný stav rómskeho etnika žijúceho na území mesta*
- *bezproblémové spoložitie rómskej minority a majority*
- *udržateľná a efektívna inštitucionálna sieť ako východisko pre komplexné riešenie problémov marginalizovanej rómskej komunity*

1. Bývanie a infraštruktúra

Strategický cieľ k oblasti 1: „V meste Liptovský Mikuláš bude zlepšená úroveň bývania rómskeho obyvateľstva za ich aktívnej participácie a vybudovaná kompletná technická vybavenosť na území s koncentráciou rómskeho obyvateľstva.“

Identifikovaný problém 1:	Nedostatočné technické predpoklady na bývanie rómskej minority v meste Liptovský Mikuláš
Špecifický cieľ 1.1:	<i>Zlepšiť technické predpoklady pre zlepšenie kvality bývania miestnej rómskej komunity</i>
Opatrenie 1.1.1.	Identifikovať pozemky vhodné na výstavbu bytov s nižším štandardom
Opatrenie 1.1.2.	Vysporiadať pozemky na výstavbu bytov s nižším štandardom pre miestnu rómsku komunitu
Opatrenie 1.1.3.	Vypracovať stratégiu výstavby bytov s nižším štandardom na území mesta
Opatrenie 1.1.4.	Vypracovať projektovú dokumentáciu pre výstavbu bytov nižšieho štandardu
Opatrenie 1.1.5.	Vybudovať byty s nižším štandardom pre miestnu rómsku komunitu s príslušnou infraštruktúrou
Opatrenie 1.1.6.	Využiť nové technológie a nové možnosti výstavby bytov v súlade so skúsenosťami zo zahraničia (skladačkový model)
Identifikovaný problém 2:	Nedostatočná kvalita bývania rómskej minority v meste Liptovský Mikuláš
Špecifický cieľ 2.1:	<i>Zlepšiť kvalitu bývania miestnej rómskej komunity</i>
Opatrenie 2.1.1.	Vypracovať program obnovy, resp. likvidácie zdraviu škodlivých rómskych obydľí
Opatrenie 2.1.2.	Rekonštruovať a opraviť dosiaľ postavené byty
Opatrenie 2.1.3.	Odstrániť nelegálne rómske osídlenia v meste
Opatrenie 2.1.4.	Zaviest' poradenstvo pre rómskych obyvateľov mesta (prístup nájomníkov, starostlivosť o zverený majetok, atď.)
Identifikovaný problém 3:	Neplatičstvo
Opatrenie 3.1.1.	Uplatniť osobitného príjemcu na dávky v hmotnej núdzi
Opatrenie 3.1.2.	Dohodnúť splátkový kalendár s neplatičmi na nájomnom
Opatrenie 3.1.3.	Uplatniť sankciu 3 x a dosť pri dohodnutí splátkového kalendára
Opatrenie 3.1.4.	Deložovať neplatičov, ktorí ani po opakovanej výzve nezačnú platiť dohodnuté splátky
Opatrenie 3.1.5.	Posilniť aktívnu sociálnu terénnu prácu v rómskej komunite zameranú

	na prevenciu neplatičstva
Opatrenie 3.1.6.	Realizovať povinné kurzy v komunitných centrách „Rodinný rozpočet, „Vedenie domácnosti“
Opatrenie 3.1.7.	Vytvoriť motivujúci obojstranne priepustný systém bývania rôzneho štandardu
Opatrenie 3.1.8.	Zvyšovať právne vedomie Rómov vo vzťahu k bývaníu
Identifikovaný problém 4:	Chýbajúce prvky technickej infraštruktúry na území mesta s koncentráciou rómskeho etnika
Špecifický cieľ 4.1:	<i>Vybudovať a zrekonštruovať technickú infraštruktúru na území mesta s koncentráciou rómskeho etnika</i>
Opatrenie 4.1.1.	Vybudovať a rekonštruovať miestne komunikácie
Opatrenie 4.1.2.	Vybudovať a rekonštruovať chodníky
Opatrenie 4.1.3.	Vybudovať komunikácie k plánovanej výstavbe nízko štandardných bytov
Opatrenie 4.1.4.	Vybudovať hojdací most a priamo prepojiť osadu Hlboké s mestom
Identifikovaný problém 5:	Chýbajúce prvky občianskej infraštruktúry na území mesta s koncentráciou rómskeho etnika
Špecifický cieľ 5.1.	<i>Vybudovať a zrekonštruovať občiansku infraštruktúru</i>
Opatrenie 5.1.1.	Doplniť pripravený návrh územného plánu mesta o identifikované lokality na výstavbu
Opatrenie 5.1.2.	Podporiť zriadenie predajne potravín v osade Hlboké
Opatrenie 5.1.3.	Rekonštruovať verejné osvetlenie
Opatrenie 5.1.4.	Dovybaviť existujúce detské ihrisko v osade Hlboké pre voľnočasové aktivity (pieskovisko, preliezky, kolotoče a pod.)
Identifikovaný problém 6	Nedostatky v odpadovom hospodárstve na území mesta s koncentráciou rómskeho etnika
Špecifický cieľ 6.1.:	<i>Odstrániť nedostatky v odpadovom hospodárstve</i>
Opatrenie 6.1.1.	Odstrániť divokú skládku v osade Hlboké
Opatrenie 6.1.2.	Zvýšiť úroveň separácie komunálneho odpadu
Opatrenie 6.1.3.	Zvýšiť intervaly odvozu komunálneho odpadu
Opatrenie 6.1.4.	Zaviesť splátkový kalendár pre neplatičov poplatkov za odpad
Opatrenie 6.1.5.	Zabezpečiť pravidelné čistenie územia s koncentráciou rómskeho etnika s ich aktívnou participáciou

2. Vzdelávanie

Strategický cieľ k oblasti 2: „Kvalitný systém vzdelávania bude umožňovať motivovaným a o potrebe vzdelania presvedčeným Rómom žijúcim na území mesta Liptovský Mikuláš zvyšovať svoju vzdelanostnú úroveň a realizovať svoje vzdelávacie potreby.“

Identifikovaný problém 1:	Nedostatočná úroveň vzdelania marginalizovaných skupín v meste
Opatrenie 1.1.	Zlepšiť podmienky a systém vzdelávania rómskej minority v meste
Opatrenie 1.1.1.	Podporiť tvorbu a realizáciu programov v ZŠ pre deti a mládež (vrátane doučovania)
Opatrenie 1.1.3.	Realizovať špeciálne programy v MŠ zamerané na zlepšenie pripravenosti rómskych žiakov na vstup na ZŠ
Opatrenie 1.1.4.	Podporiť programy na zvýšenie komunikačných a jazykových zručností detí
Opatrenie 1.1.5.	Podporiť programy na zlepšenie sociálnych zručností detí
Opatrenie 1.1.6.	Zriadiť špecializované triedy na ZŠ pre žiakov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami
Opatrenie 1.1.7.	Pripraviť programy zamerané na zlepšenie spolupráce rodičov rómskych detí s predškolskými a školskými zariadeniami
Opatrenie 1.1.8.	Podporiť vzdelávaciu činnosť komunitného centra v osade Hlboké
Opatrenie 1.1.9.	Realizovať kariérne poradenstvo pre žiakov ZŠ
Opatrenie 1.1.10.	Zriadiť školské kluby pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia
Opatrenie 1.1.11.	Realizovať podporné programy pre rómskych žiakov na štúdium na SŠ
Opatrenie 1.1.12.	Podporiť alternatívne formy vzdelávania smerom k udržateľnosti študenta vo vzdelávacom procese
Opatrenie 1.1.13.	Využiť systém finančnej podpory pre rómskych študentov VŠ
Opatrenie 1.1.14.	Zabezpečiť realizáciu kurzov druhej šance na dokončenie základnej školy
Opatrenie 1.1.15.	Vypracovať koncepciu celoživotného vzdelávania pre rómsku komunitu v meste
Opatrenie 1.1.16.	Pripraviť rekvalifikačné kurzy pre Rómov v spolupráci s ÚPSVaR SR a miestnymi podnikateľmi
Opatrenie	Podporiť programy multikulturálnej výchovy a výchovy proti

1.1.17.	predsudkom
Opatrenie 1.1.18.	Vytvárať siete a partnerstvá medzi školami a potenciálnymi zamestnávateľmi, ktoré zabezpečia zotrvanie žiaka vo vzdelávacom systéme a jeho následnú integráciu na trh práce
Identifikovaný problém 2:	Nedostatočná pripravenosť vzdelávacieho personálu na špeciálne potreby rómskych žiakov
Opatrenie 2.1.	<i>Zlepšiť personálne predpoklady na poskytovanie služieb v oblasti vzdelávania</i>
Opatrenie 2.1.1.	Zriadiť pozíciu asistenta učiteľa v predškolských zariadeniach a na základných školách
Opatrenie 2.1.2.	Podporiť programy vzdelávania personálu na špecifické potreby účastníkov vzdelávania, ktoré pochádzajú zo sociálne znevýhodneného prostredia
Opatrenie 2.1.3.	Pripraviť učiteľov a asistentov učiteľa v predškolských a školských zariadeniach na podporné aktivity pre rómskych žiakov
Opatrenie 2.1.4.	Realizovať vzdelávacie programy pre učiteľov a pedagogických pracovníkov škôl na multikulturálnu výchovu
Opatrenie 2.1.5.	Posilniť pozície školských psychologov, logopédov a špeciálnych pedagógov na základných školách
Opatrenie 2.1.6.	Zvýšiť motiváciu učiteľov a pedagogických pracovníkov pre výučbu rómskych detí
Opatrenie 2.1.7.	Podporiť dobrovoľnícku prácu pre vzdelávaciu a osvetovú prácu v rómskej komunite z radov Rómov
Identifikovaný problém 3:	Nevyhovujúce technické predpoklady pre zlepšenie ponuky služieb pre žiakov ŠZŠ
Opatrenie 3.1.	<i>Od zriaďovateľa požadovať zlepšenie technickej vybavenosti ŠZŠ, Rumanova ul.</i>
Opatrenie 3.1.1.	Vypracovať projektovú dokumentáciu na dobudovanie vlastnej kuchyne v ŠZŠ Rumanova ul.
Opatrenie 3.1.2.	Dobudovať priestory vlastnej kuchyne k ŠZŠ
Opatrenie 3.1.3.	Dovybaviť priestory dobudovanej kuchyne ŠZŠ nevyhnutným zariadením

3. Zamestnanosť

Strategický cieľ k oblasti 3: „Podmienky vytvorené v meste napomôžu zvýšeniu konkurencieschopnosti Rómov na trhu práce s využitím ponúkaných podporných programov zamestnávania pre všetkých Rómov, ktorí chcú pracovať.“

Identifikovaný problém 1:	Nedostatočná konkurencieschopnosť Rómov na trhu práce
Špecifický cieľ 1.1.	<i>Uľahčiť Rómom znevýhodneným na trhu práce ich vstup na trh práce</i>
Opatrenie 1.1.1.	Zriadiť Agentúru podporovaného zamestnávania Rómov
Opatrenie 1.1.2.	Podporiť programy pre vyškolenie odborného personálu pre prácu v rómskej komunite v danej oblasti
Opatrenie 1.1.3.	Rozšíriť činnosť Komunitného centra v Hlbokom o poradenstvo pred vstupom na trh práce
Opatrenie 1.1.4.	Nadálej podporovať aktivačnú činnosť Rómov ako nástroj udržania pracovných návykov
Opatrenie 1.1.5.	Podporiť kampaň zameranú na odstránenie skrytej diskriminácie zamestnávateľov
Opatrenie 1.1.6.	Realizovať vzdelávacie programy pre Rómov a rekvalifikačné kurzy s prepojením na potreby trhu práce
Opatrenie 1.1.7.	Poskytovať kariérne poradenstvo pre znevýhodnené skupiny na trhu práce
Identifikovaný problém 2:	Nedostatok pracovných príležitostí v meste
Špecifický cieľ 2.1.	<i>Podporiť v meste tvorbu nových pracovných miest, oslovovať potenciálnych zamestnávateľov s využitím miestneho pracovného potenciálu (Rómov)</i>
Opatrenie 2.1.1.	Zriadiť sociálny podnik využívajúci pracovný potenciál Rómov
Opatrenie 2.1.2.	Podporiť založenie malých a stredných podnikov s majetkovou účasťou mesta
Opatrenie 2.1.3.	Realizovať vzdelávacie programy zamerané na podporu samozamestnávania Rómov
Opatrenie 2.1.4.	Budovať rozvojové partnerstvá – prepojiť v meste zamestnávateľov, vzdelávacie inštitúcie a ÚPSVaR SR
Opatrenie 2.1.5.	Zaviesť podporné programy pre potenciálnych zamestnávateľov pri vytváraní vhodných pracovných miest pre Rómov
Identifikovaný problém 3:	Skrytá diskriminácia na trhu práce
Špecifický cieľ 3.1.	<i>Podporiť elimináciu skrytej diskriminácie na trhu práce</i>
Opatrenie 3.1.1.	Poskytnúť zamestnávateľom relevantné informácie týkajúce sa zamestnávania Rómov
Opatrenie 3.1.2.	Odstraňovať predsudky potenciálnych zamestnávateľov

4. Kultúra a vzájomné spolunažívanie rómskej menšiny a majority

Strategický cieľ k oblasti 4: „Zlepšené podmienky na rozvoj rómskej kultúry a podpora bezproblémového spolunažívania rómskej minority a majority.“

Identifikovaný problém 1:	Nevyhovujúce podmienky na rozvoj Rómskej kultúry
Opatrenie 1.1.	<i>Zlepšiť podmienky na rozvoj rómskej kultúry</i>
Opatrenie 1.1.1.	Podporovať inštitúcie zaoberajúce sa rozvojom kultúry a kultúrneho dedičstva Rómov
Opatrenie 1.1.2.	Vytvoriť vzdelávacie programy a projekty zamerané na rozvoj rómskej kultúry a na zvýšenie národného povedomia rómskej kultúry
Opatrenie 1.1.3.	Vytvoriť zdroje na podporu kultúrnych programov
Opatrenie 1.1.4.	Podporovať rozvoj rómskej kultúry (rómske festivaly, oslavy Dňa Rómov atď.)
Opatrenie 1.1.5.	Vytvárať programy na efektívne trávenie voľného času
Opatrenie 1.1.6.	Zaviesť v rómskej komunite voľnočasové krúžky podporujúce rozvoj rómskej kultúry
Opatrenie 1.1.7.	Vytvárať programy na podporu etnického sebauvedomenia Rómov
Opatrenie 1.1.8.	Identifikovať a motivovať rómskych lídrov k aktivitám zameraným na rozvoj rómskej kultúry
Identifikovaný problém 2:	Narušené vzájomné spolunažívanie minority a majority u niektorých skupín obyvateľov
Opatrenie 2.1.	<i>Zvýšiť vzájomné akceptovanie minority a majority</i>
Opatrenie 2.1.1.	Prispieť k objektívnej medializácii a prezentácii rómskej komunity vo verejnosti
Opatrenie 2.1.2.	Pozitívne medializovať rómsku kultúru a iné aktivity prostredníctvom lokálnych médií
Opatrenie 2.1.3.	Podporiť programy podporujúce vzájomné spoznávanie a toleranciu medzi minoritou a majoritou
Opatrenie 2.1.4.	Organizovať spoločné spoločenské a kultúrne podujatia

5. Zdravie a spôsob života

Strategický cieľ v oblasti 5: „Zlepšený zdravotný stav rómskeho etnika znížením výskytu rizikových faktorov a šírením zdravotnej osvetu.“

Identifikovaný problém 1:	Chýbajúca primárna zdravotná prevencia v rómskych komunitách žijúcich na území mesta
Opatrenie 1.1.	<i>Zabezpečiť realizáciu primárnej zdravotnej prevencie v rómskych osídleniach</i>
Aktivita 1.1.1.	Realizovať projekty zamerané na propagáciu zdravia a zdravého životného štýlu
Aktivita 1.1.2.	Koordinovať preventívne aktivity v oblasti predchádzania chorôb a v oblasti prevencie závislostí
Aktivita 1.1.3.	Zaviest' v rómskych osídleniach terénnu zdravotnú prácu
Aktivita 1.1.4.	Realizovať vzdelávacie projekty pre mládež v oblasti plánovaného rodičovstva
Identifikovaný problém 2:	Nevyhovujúci zdravotný stav rómskych marginalizovaných komunít v meste
Opatrenie 2.1.	<i>Zlepšiť zdravotný stav marginalizovaných skupín v meste</i>
Aktivita 2.1.1.	Vytvárať v rómskych komunitách podmienky potrebné k udržiavaniu zdravia a zdravému životnému štýlu
Aktivita 2.1.2.	Vytvárať v rómskych komunitách podmienky na zlepšenie hygieny
Aktivita 2.1.3.	Deratizovať rómske osídlenia, v ktorých blízkosti sa vyskytujú premnožené hlodavce
Identifikovaný problém 3:	Nevyhovujúci spôsob života v rómskych komunitách
Opatrenie 3.1.	<i>Zlepšiť spôsob života Rómov</i>
Aktivita 3.1.1.	Realizovať preventívne programy zamerané na prevenciu sociálno-patologického správania
Aktivita 3.1.2.	Realizovať aktivity zamerané na integráciu Rómov do spoločnosti
Aktivita 3.1.3.	Realizovať osvetové aktivity zamerané na prevenciu a elimináciu problému úžerníctva
Aktivita 3.1.4.	Nadviazať spoluprácu medzi Úradom justičnej a kriminálnej polície Prezídia Policajného zboru, Mestským úradom a komunitným centrom pri odhaľovaní a potrestaní úžerníctva v meste

ODPORÚČANIA PRE PRAX

Na základe dlhodobého poznávania rómskej problematiky, z osobných skúseností a na základe dlhoročného pôsobenia pri riešení problémov rómskych komunit sme dospeli k záveru, že len spoluprácou na miestnej úrovni medzi samosprávou, štátnou správou, mimovládnyimi organizáciami a verejnosťou je možné identifikovať potreby, určiť priority a mobilizovať miestne zdroje pri vyriešení sociálnej situácie Rómov na území mesta Liptovský Mikuláš.

Z uvedeného poznania sú odvodené aj niektoré odporúčania pre prax:

- Posilniť inštitucionálne zabezpečenie problematiky sociálne vylúčených rómskych komunit v záujme dosiahnutia efektívnej koordinácie, finančného a projektového riadenia všetkých štátnych intervencií smerujúcich do rómskych osídlení, t.j. na MsÚ zriadiť pozíciu referenta pre oblasť riešenia problémov rómskych komunit v meste.
- V rámci všeobecnej politiky bývania mesta orientovať sa na výstavbu nájomných bytov nižšieho štandardu pre marginalizované rómske komunity z programu MVRR SR a MŽP SR. Využívať praxou overené projekty a postupy prípravy s aktívnym zapojením budúcich nájomcov.
- Posúdiť technický stav bytových domov obývaných sociálne vylúčenými rómskymi komunitami a na základe výsledkov vypracovať Program obnovy, resp. likvidácie zdravia ohrozujúcich domov obývaných sociálne vylúčenými komunitami ako súčasť programov rozvoja bývania obce podľa §4, ods. 3, písm. i) zákona č. 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov.
- Presadzovať, aby boli Rómovia zapojení do vytvárania stratégií bývania a zmysluplne zaangažovaní do výstavby, renovácie alebo údržby verejných projektov smerujúcich k ich prospechu.

- Pri riešení problému neplatičstva sociálnu bytovú problematiku nastaviť tak, aby sa zabránilo narastaniu dlhov v oblasti bývania prostredníctvom preventívnych a nie represívnych opatrení. Účinným preventívnym opatrením je zavedenie inštitútu osobitného príjemcu, na čom malo participovať mesto, bytový podnik a komunitní sociálni pracovníci. Niektoré mestá v SR majú pozitívne skúsenosti s uplatňovaním inštitútu osobitného príjemcu, ktorý zaručuje právnu istotu bývania neplatičom pred spravidla oprávneným vyst'ahovaním, ale aj právnu istotu prenajímateľa bytov tým, že riadne a včas získa finančné prostriedky za služby spojené s poskytovaním bývania.
- Riešiť spôsob odstránenia dlžôb za bývanie s využitím možnosti odpracovania dlhu v rámci komunálnych aktivít a verejnoprospešných prác, s dohodnutím splátkového kalendára a s využitím inštitútu osobitného príjemcu.
- Systémovým opatrením na zamedzenie ďalšieho vzniku dlhov na nájomnom, devastácie bytov a nedodržiavania povinností súvisiacich s nájmom bytu je vytvorenie vertikálneho, obojsmerne priepustného systému bývania rôzneho štandardu, pričom u nájomníkov by mal byť za pomoci komunitnej sociálnej práce a ďalších aktivít podporovaný postup od nižšieho štandardu k vyššiemu. Systém by zahŕňal sociálne ubytovne s vrátnicou a poriadkovou službou, byty nižšieho štandardu a obecné nájomné byty. Obyvatelia, ktorí si plnia povinnosti, aktívne sa podieľajú na živote komunity, by mali mať po skúšobnej dobe možnosť získať kvalitnejší typ bývania. Systém, ktorý reálne umožňuje vlastným pričinením zlepšiť si bytové podmienky, pôsobí motivujúco. Nové nájomné zmluvy s nájomcami zrekonštruovaných bytov mesto uzatvorí na dobu určitú.
- Podporovať novú výstavbu nízko štandardných bytov. Lokalizácia výstavby nesmie prehlbovať priestorovú a sociálnu segregáciu, ale musí byť prostriedkom integrácie obyvateľov dotknutej komunity. Toto je merateľné vzdialenosťou od obce a prístupom k verejným službám využívaným spoločne majoritnou i minoritnou komunitou v obci. Z prieskumu vyplýva neochota obyvateľov v Hlbokom prisťahovať ďalších Rómov z iných častí mesta. Pri riešení bytovej

otázky Rómov z iných častí mesta odporúčame stabilizovať jednotlivé rómske komunity na tom území mesta, kde dané komunity už žijú.

- Naďalej podporovať zriadené Komunitné centrum a organizovať v ňom terénnu sociálnu prácu, programy zamerané na vzdelávanie, výchovu, rekvalifikáciu občanov a prípravu pred vstupom na trh práce, ako aj ďalšie vhodné činnosti.
- Podporovať komunitný rozvoj, terénnu zdravotnú prácu prostredníctvom terénnych zdravotných asistentov s prepojením odborníka s príslušným zdravotným vzdelaním a člena rómskej komunity (1 osoba príslušník rómskej komunity + 1 osoba zdravotná sestra).
- V záujme dosiahnutia uspokojivej úrovne zdravotných podmienok pre rómske komunity je dôležité zintenzívniť programy zdravotníckeho vzdelávania. Rómovia musia byť zvlášť zainteresovaní do týchto iniciatív, nakoľko ide o kultúrne aspekty.
- Podporovať zriadenie nových komunitných centier v mestských častiach s koncentráciou rómskeho etnika.
- Podporovať vznik nových mimovládnych organizácií na území mesta činných v záležitostiach Rómov na odstraňovanie sociálneho vylúčenia a zamerať sa na preventívnu činnosť v rómskych lokalitách a komunitách.
- Presadzovať participáciu Rómov na spoločenských procesoch, ich plnú účasť na procese koncipovania, navrhovania, zavádzania a monitorovania politiky a programov zameraných na zlepšenie ich životných podmienok.
- Riešiť sociálno-ekonomické problémy rómskej komunity a považovať ich za neoddeliteľnú súčasť opatrení zameraných na podporu regionálneho rozvoja.

- Vyhľadávať neformálnych zástupcov rómskej komunity v každej mestskej časti, kde je zvýšené sústredenie Rómov a napomáhať rozvoju ich občianskych aktivít.
- Predchádzať vzniku sociálno-patologických javov v rómskych lokalitách zvýšením primárnej prevencie v školách a zvýšenou spoločenskou kontrolou hlavne z radov integrovaných Rómov.
- S cieľom zníženia protispoločenskej činnosti a drobnej kriminality zriadiť rómske, resp. kombinované policajné hliadky v meste.
- Riešiť problém úžerníctva v meste identifikáciou a potrestaním tejto kriminálnej činnosti, ako aj náhradnými implementačnými spôsobmi.
- Podporovať sociálne a pracovné začleňovanie Rómov žijúcich v meste s cieľom minimalizovať hrozbu núteného vyst'ahovania.
- V miestnych médiách systematicky uverejňovať údaje o situácii rómskych mužov a žien na území mesta, pracovať s informáciami s cieľom zaznamenávať pokrok vo vzdelaní, zamestnanosti, zdravotnej starostlivosti a tým zvyšovať povedomie v štátnej správe, samospráve a medzi širokou verejnosťou o tom, že údaje o etnickom pôvode je možné získať bez ohrozenia identity jednotlivcov.
- Realizovať vzdelávacie a zamestnanecké programy korešpondujúce s potrebami lokálneho trhu práce.
- Propagovať zamestnávanie a vzdelávanie Rómov v miestnom podnikateľskom sektore a podporovať modely sociálneho podnikania.

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

CVCĎ	Centrum voľného času
ESF	Európsky sociálny fond
FSR	Fond sociálneho rozvoja
KC	Komunitné centrum
LM	Liptovský Mikuláš
MPSVR	Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny
MsÚ	Mestský úrad
MsZ	Mestské zastupiteľstvo
MŠ	Materská škola
MŠ SR	Ministerstvo školstva
MVO	Mimovládna organizácia
MVRR	Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia
SODB	Sčítanie obyvateľov, domov a bytov
SR	Slovenská republika
SŠ	Stredná škola
ŠF	Štrukturálne fondy
ŠFRB	Štátny fond rozvoja bývania
ŠZŠ	Špeciálna základná škola
UKF Nitra	Univerzita Konštantína Filozofa
ÚPSVAR	Úrad práce sociálnych vecí a rodiny
ÚV	Úrad vlády
VPS	Verejno-prospešné služby
VŠ	Vysoká škola
VZN	Všeobecne záväzné nariadenie
ZŠ	Základná škola

Akčné plány

začiatok realizácie	koniec realizácie	názov aktivity	dĺžka realizácie	realizátor	partneri	Predpokladaný finančný objem
		1. Bývanie a infraštruktúra				
		1. Nedostatočné technické predpoklady na bývanie rómskej minority v meste Liptovský Mikuláš				
		<i>1.1. Zlepšiť technické predpoklady pre zlepšenie kvality bývania miestnej rómskej komunity</i>				
2008	2009	1.1.1. Identifikovať pozemky vhodné na výstavbu bytov s nižším štandardom	4 mesiace	MsÚ	-	0
2009	2010	1.1.2. Vysporiadať pozemky na výstavbu bytov s nižším štandardom pre miestnu rómsku komunitu	12 mesiacov	MsÚ	-	finančné prostriedky podľa špecifických potrieb
2008	2008	1.1.3. Vypracovať stratégiu výstavby bytov s nižším štandardom na území mesta	3 mesiace	externá firma	MsÚ, ÚSVRK SR	200 tis.
2009	2010	1.1.4. Vypracovať projektovú dokumentáciu pre výstavbu bytov nižšieho štandardu	12 mesiacov	MsÚ	externá projekčná firma	1000 tis.
2010	2013	1.1.5. Vybudovať byty s nižším štandardom pre miestnu rómsku komunitu s príslušnou infraštruktúrou	30 mesiacov	MsÚ	externá stavebná firma, rómska komunita v LM	28 080 tis.
2010	2013	1.1.6. Využiť nové technológie a nové možnosti výstavby bytov v súlade so skúsenosťami zo zahraničia (skladačkový model)	30 mesiacov	MsÚ	externá stavebná firma, zahraničný partner	finančné prostriedky nie sú špecifikované (prerátanie koeficientom efektivity)
		2. Nedostatočná kvalita bývania rómskej minority v meste Liptovský Mikuláš				
		<i>2.1. Zlepšiť kvalitu bývania miestnej rómskej komunity</i>				
2009	2009	2.1.1. Vypracovať program obnovy, resp. likvidácie zdraviu škodlivých rómskych obydí	12 mesiacov	MsÚ, bytový podnik	externá spoločnosť, RÚVZ	300 tis.

2009	2013	2.1.2. Rekonštruovať a opraviť dosiaľ postavené byty	priebežne podľa potreby	MsÚ, bytový podnik	Rómska komunita v LM, prenajímateľ bytov	800 tis./rok
2009	2010	2.1.3. Odstrániť nelegálne rómske osídlenia v meste	12 mesiacov	MsÚ, bytový podnik	RÚVZ	2 400 tis.
2009	2009	2.1.4. Zaviest' poradenstvo pre rómskych obyvateľov mesta (prístup nájomníkov, starostlivosť o zverený majetok, atď.)	6 mesiacov	MsÚ	Bytový podnik, KC, rómske MVO	100 tis./rok
		3. 1. Neplatičstvo				
2009	2009	3.1.1. Uplatniť osobitného príjemcu na dávky v hmotnej núdzi	6 mesiacov	MsÚ	KC, rómske MVO, bytový podnik	550 tis./rok
2009	2009	3.1.2. Dohodnúť splátkový kalendár s neplatičmi na nájomnom	3 mesiace	Bytový podnik	MsÚ, KC, rómske MVO	300 tis./rok
2009	2013	3.1.3. Uplatniť sankciu 3 x a dosť pri dohodnutí splátkového kalendára	priebežne	Bytový podnik	MsÚ, KC, rómske MVO	0
2009	2013	3.1.4. Deložovať neplatičov, ktorí ani po opakovanej výzve nezačnú platiť dohodnuté splátky	priebežne	Bytový podnik	MsÚ, MsP, KC, rómske MVO	12 tis./1 deložácia
2008	2013	3.1.5. Posilniť aktívnu sociálnu terénnu prácu v rómskej komunite a realizovať priame názorné ukážky "prevencia"	priebežne	MsÚ, KC	rómske MVO, rómski aktivisti	240 tis./rok
2008	2013	3.1.6. Realizovať povinné kurzy v komunitných centrách "Rodinný rozpočet", "Vedenie domácnosti"	priebežne	KC	MVO, rómski aktivisti	30 tis./kurz
2008	2009	3.1.7. Vytvoriť motivujúci obojstranne priepustný systém bývania rôzneho štandardu	6 mesiacov	MsÚ	bytový podnik, externí experti	200 tis.
2008	2013	3.1.8. Zvyšovať právne vedomie Rómov vo vzťahu k bývaniu	priebežne	KC	MsÚ, rómski aktivisti	100 tis/rok
		4. Chýbajúce prvky technickej infraštruktúry na území mesta s koncentráciou rómskeho etnika				
		4.1. Vybudovať a zrekonštruovať technickú infraštruktúru na území mesta s koncentráciou rómskeho etnika				
2009	2013	4.1.1. Vybudovať a rekonštruovať miestne komunikácie	priebežne	MsÚ	externá stavebná firma	5 000 tis.
2009	2013	4.1.2. Vybudovať a rekonštruovať chodníky	priebežne	MsÚ	externá stavebná firma	3 000 tis.

2010	2013	4.1.3. Vybudovať komunikácie k plánovanej výstavbe nízko - štandardných bytov	priebežne	MsÚ	externá stavebná firma	5 000 tis.
2012	2012	4.1.4. Vybudovať hojdací most a priamo prepojiť osadu Hlboké s mestom	12 mesiacov	MsÚ	externá stavebná firma	10 000 tis.
5. Chýbajúce prvky občianskej infraštruktúry na území mesta s koncentráciou rómskeho etnika						
<i>5.1. Vybudovať a zrekonštruovať občiansku infraštruktúru</i>						
2008	2009	5.1.1. Doplniť pripravený návrh územného plánu mesta o novú identifikované lokality na výstavbu	2 mesiace	MsÚ	občania mesta	0
2009	2009	5.1.2. Podporiť zriadenie predajne potravín v osade Hlboké	4 mesiace	miestny rómsky podnikateľ	KC	0
2009	2010	5.1.3. Rekonštruovať verejné osvetlenie	6 mesiacov	MsÚ	Technické služby	cca 2 000 tis.
2009	2009	5.1.4. Dovybaviť existujúce detské ihrisko v osade Hlboké pre voľnočasové aktivity (pieskovisko, preliezky, kolotoče a pod.)	4 mesiace	MsÚ	MVO, rómski aktivisti	100 tis.
6. Nedostatky v odpadovom hospodárstve na území mesta s koncentráciou rómskeho etnika						
<i>6.1. Odstrániť nedostatky v odpadovom hospodárstve</i>						
2009	2010	6.1.1. Odstrániť divokú skládku v osade Hlboké	12 mesiacov	Technické služby	Rómovia žijúci v lokalite	1 500 tis.
2009	2010	6.1.2. Zvýšiť úroveň separácie komunálneho odpadu	12 mesiacov	Technické služby	KC, obyvatelia osady Hlboké	400 tis.
2009	2010	6.1.3. Zvýšiť intervaly odvozu komunálneho odpadu	6 mesiacov	Technické služby	Rómovia	1000 tis.
2009	2009	6.1.4. Zaviesť splátkový kalendár pre neplatičov poplatkov za odpad	6 mesiacov	Technické služby	KC, obyvatelia osady Hlboké	120 tis.
2009	2013	6.1.5. Zabezpečiť pravidelné čistenie územia s koncentráciou rómskeho etnika s ich aktívnou participáciou	priebežne	KC	obyvatelia Osady Hlboké	120 tis.
2. Vzdelávanie						
1. Nedostatočná úroveň vzdelania marginalizovaných skupín v meste						
<i>1.1. Zlepšiť systém vzdelávania rómskej minority v meste</i>						

2009	2010	1.1.1. Podporiť tvorbu a realizáciu programov v ZŠ pre deti a mládež (vrátane doučovania)	12 mesiacov	ZŠ, MPC, MVO	MsÚ, KC, KŠÚ	600 tis.
2009	2010	1.1.2. Realizovať špeciálne programy v MŠ zamerané na zlepšenie pripravenosti rómskych žiakov na vstup na ZŠ	priebežne	MŠ	vzdelávacie inštitúcie, MVO, KŠÚ, KC, zriaďovateľské subjekty	finančné prostriedky nie sú špecifikované
2009	2010	1.1.3. Podporiť programy na zvýšenie komunikačných a jazykových zručností detí	priebežne	MŠ, ZŠ	vzdelávacie inštitúcie, MVO, KŠÚ, KC, MPC, zriaďovateľské subjekty	250 tis.
2009	2010	1.1.4. Podporiť programy na zlepšenie sociálnych zručností detí	priebežne	MŠ, ZŠ	vzdelávacie inštitúcie, MVO, KŠÚ, KC, MPC, zriaďovateľské subjekty	250 tis./rok
2009	2010	1.1.5. Zriadiť špecializované triedy na ZŠ pre žiakov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami	6 mesiacov	ZŠ, zriaďovateľské subjekty	MPC	finančné prostriedky nie sú špecifikované
2009	2010	1.1.6. Pripraviť programy zamerané na zlepšenie spolupráce rodičov rómskych detí s predškolskými a školskými zariadeniami	priebežne	MŠ, ZŠ	vzdelávacie inštitúcie, MVO, KŠÚ, KC, MPC, zriaďovateľské subjekty	250 tis.
2009	2013	1.1.7. Podporiť vzdelávaciu činnosť komunitného centra v Hlbokom	priebežne	KC	MsÚ, vzdelávacie inštitúcie	240 tis./rok
2009	2013	1.1.8. Realizovať kariérne poradenstvo pre žiakov ZŠ	priebežne	ZŠ, KC	CPPS, SŠ	120 tis.
2009	2009	1.1.9. Zriadiť školské kluby pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia	6 mesiacov	ZŠ	vzdelávacie inštitúcie, MVO, KC, MPC	finančné prostriedky nie sú špecifikované
2009	2013	1.1.10. realizovať podporné programy pre rómskych žiakov na štúdium na SŠ	priebežne		vzdelávacie inštitúcie, MVO, KC, MPC	250 tis./rok

2009	2013	1.1.11. Podporiť alternatívne formy vzdelávania smerom k udržateľnosti študenta vo vzdelávacom procese	priebežne	ZŠ, SŠ, zriaďovateľské subjekty	vzdelávacie inštitúcie, MVO, KC, MPC	500 tis./rok
2009	2013	1.1.12. Využiť systém finančnej podpory pre rómskych študentov	priebežne	ZŠ, SŠ, VŠ, KC		0
2009	2013	1.1.13. Zabezpečiť realizáciu kurzov druhej šance na dokončenie základnej školy	priebežne	ZŠ, SŠ, KC, zriaďovateľské subjekty	zriaďovateľské subjekty, akreditované vzdelávacie inštitúcie, ÚPSVaR SR	200 tis./kurz
2010	2011	1.1.14. Vypracovať koncepciu celoživotného vzdelávania pre rómsku komunitu v meste	12 mesiacov	externá vzdelávacia spoločnosť	Akreditované vzdelávacie inštitúcie, MPC, ÚPSVaR SR	250 tis.
2009	2011	1.1.15. Pripraviť requalifikačné kurzy pre Rómov v spolupráci s ÚPSVaR SR a miestnymi podnikateľmi	12 mesiacov	externá vzdelávacia spoločnosť	ÚPSVaR SR, KC, miestni podnikatelia	finančné prostriedky nie sú špecifikované (náklad v závislosti od charakteru RK)
2009	2013	1.1.16. Podporiť programy multikultúrnej výchovy a výchovy proti predsudkom	priebežne	ZŠ, SŠ	Nadácia škola doktorán, MPC	300 tis.
2010	2013	1.1.17. Vytvárať siete a partnerstvá medzi školami a potencionálnymi zamestnávateľmi, ktoré zabezpečia zotrvanie žiaka vo vzdelávacom systéme a jeho následnú integráciu na trh práce	priebežne	Agentúra podporovaného zamestnávania	SŠ, ÚPSVaR SR, KC	120 tis.
2. Nedostatočná pripravenosť vzdelávacieho personálu na špeciálne potreby rómskych žiakov						
<i>2.1. Zlepšiť personálne predpoklady na poskytovanie služieb v oblasti vzdelávania</i>						
2009	2010	2.1.1. Zriadiť pozíciu asistenta učiteľa v predškolských zariadeniach a na ZŠ	12 mesiacov	ZŠ, zriaďovatelia škôl	KC	finančné prostriedky nie sú špecifikované (náklad v závislosti od počtu asistentov)
2009	2013	2.1.2. Podporiť programy vzdelávacieho personálu na špecifické potreby účastníkov vzdelávania, ktoré pochádzajú zo sociálne znevýhodneného prostredia	priebežne	ZŠ, SŠ	MPC	250 tis./rok

2009	2013	2.1.3. Pripraviť učiteľov a asistentov učiteľa v predškolských a školských zariadeniach na podporné aktivity pre rómskych žiakov	priebežne	MŠ, ZŠ	MPC	300 tis./rok
2009	2011	2.1.4. Realizovať vzdelávacie programy pre učiteľov a pedagogických pracovníkov škôl na multikultúrnu výchovu	24 mesiacov	ZŠ, SŠ, zriaďovatelia škôl	MPC	250 tis./rok
2010	2013	2.1.5. Posilniť pozície školských psychológov, logopédov a špeciálnych pedagógov na ZŠ	36 mesiacov	ZŠ, SŠ, zriaďovatelia škôl	CPPS	finančné prostriedky nie sú špecifikované (náklad v závislosti od počtu novovytvorených pozícií)
2009	2013	2.1.6. Zvýšiť motiváciu učiteľov a pedagogických pracovníkov pre výučbu rómskych detí	priebežne	MŠ, ZŠ, SŠ, zriaďovatelia škôl	MPC	finančné prostriedky nie sú špecifikované
2009	2010	2.1.7. Podporiť dobrovoľnícku prácu pre vzdelávaciu a osvetovú prácu v rómskej komunite z radov Rómov	12 mesiacov	KC	ZŠ	60 tis./rok
		3. Nevyhovujúce technické predpoklady pre zlepšenie ponuky služieb žiakov ŠZŠ				
		<i>Od zriaďovateľa požadovať zlepšenie technickej vybavenosti ŠZŠ, Rumanova ul.</i>				
2010	2011	3.1.1. Vypracovať projektovú dokumentáciu na dobudovanie vlastnej kuchyne v ŠZŠ Rumanova ul.	12 mesiacov	KŠÚ	externá stavebná firma	180 tis.
2011	2013	3.1.2. Dobudovať priestory vlastnej kuchyne k ŠZŠ	24 mesiacov	KŠÚ	externá stavebná firma	3 500 tis.
2012	2013	3.1.3. Dovybaviť priestory dobudovanej kuchyne ŠZŠ nevyhnutným zariadením	6 mesiacov	KŠÚ	externý dodávateľ	250 tis.
		3. Zamestnanosť				
		1. Nedostatočná konkurencieschopnosť Rómov na trhu práce				
		<i>1.1. Uľahčiť Rómom znevýhodneným na trhu práce ich vstup na trh práce</i>				

2009	2013	1.1.1. Zriaďiť Agentúru podporovaného zamestnávania Rómov	7 mesiacov	MsÚ, KC	personálna agentúra	480 tis.
2009	2013	1.1.2. Podporiť programy pre vyškolenie odborného personálu pre prácu v rómskej komunite v danej oblasti	12 mesiacov	KC	MVO pracujúce v problematike	680 tis.
2009	2013	1.1.3. Rozšíriť činnosť Komunitného centra v Hlbokom o poradenstvo pred vstupom na trh práce	7 mesiacov	KC	MsÚ, Personálna agentúra, MVO	320 tis.
2009	2013	1.1.4. Naďalej podporovať aktivačnú činnosť Rómov ako nástroj udržania pracovných návykov	priebežne	MsÚ	KC	podľa štát. rozpočtu
2009	2013	1.1.5. Podporiť kampaň zameranú na odstránenie skrytej diskriminácie zamestnávateľov	priebežne	MsÚ, KC	MVO	140 tis.
2009	2013	1.1.6. Realizovať vzdelávacie programy pre Rómov a rekvalifikačné kurzy s prepojením na potreby trhu práce	priebežne	MsÚ	KC, UPSVaR LM	560 tis.
2009	2013	1.1.7. Poskytovať kariérne poradenstvo pre znevýhodnené skupiny na trhu práce	priebežne	KC	MVO pracujúce v problematike	320 tis.
2. Nedostatok pracovných príležitostí v meste						
<i>2.1. Podporiť v meste tvorbou nových pracovných miest s využitím miestneho pracovného potenciálu (Rómov)</i>						
2009	2013	2.1.1. Zriaďiť sociálny podnik využívajúci pracovný potenciál Rómov	12 mesiacov	MsÚ	KC, súkromná spoločnosť	2 400 tis.
2009	2013	2.1.2. Podporiť založenie malých a stredných podnikov s majetkovou účasťou mesta	priebežne	Súkromný sektor	MsÚ	1 200 tis.

2009	2013	2.1.3. Realizovať vzdelávacie programy zamerané na podporu samozamestnávania Rómov	priebežne	MsÚ	KC, MVO, súkromné spoločnosti	320 tis.
2009	2013	2.1.4. Budovať rozvojové partnerstvá – prepojiť v meste zamestnávateľov, vzdelávacie inštitúcie a ÚPSVaR SR	24 mesiacov	MsÚ	KC, MVO, Súk. Sektor, Inštitúcie	180 tis.
2009	2013	2.1.5. Zaviesť podporné programy pre potenciálnych zamestnávateľov pri vytváraní vhodných pracovných miest pre Rómov	priebežne	UPSVaR LM	KC	podľa štát. rozpočtu
3. Skrytá diskriminácia na trhu práce						
<i>3.1. Podporiť elimináciu skrytej diskriminácie na trhu práce</i>						
2009	2013	3.1.1. Poskytnúť zamestnávateľom relevantné informácie týkajúce sa zamestnávania Rómov	priebežne	UPSVaR LM	MsÚ, KC	podľa štát. rozpočtu
2009	2013	3.1.2. Odstraňovať predsudky potenciálnych zamestnávateľov	priebežne	UPSVaR LM	MsÚ, KC	140 tis.
4. Kultúra a vzájomné spolunažívanie rómskej menšiny a majority						
1. Nevyhovujúce podmienky na rozvoj Rómskej kultúry						
<i>1.1. Zlepšiť podmienky na rozvoj rómskej kultúry</i>						
2009	2013	1.1.1. Podporovať inštitúcie zaoberajúce sa rozvojom kultúry a kultúrneho dedičstva Rómov	priebežne	MsÚ	MsÚ, KC, MVO	80 tis.
2009	2013	1.1.2. Vytvoriť vzdelávacie programy a projekty zamerané na rozvoj rómskej kultúry a na zvýšenie národného povedomia rómskej kultúry	24 mesiacov	MsÚ	Akadémia vzdelávania, VS Nitra, ÚV SR	240 tis.
2009	2013	1.1.3. Vytvoriť zdroje na podporu kultúrnych programov	12 mesiacov	MsÚ	-	200 tis.
2009	2013	1.1.4. Podporovať rozvoj rómskej kultúry (rómske festivaly, oslavy Dňa Rómov atď.)	aktuálne	MsÚ	KC	100 tis.
2009	2013	1.1.5. Vytvárať programy na efektívne trávenie voľného času	24 mesiacov	MsÚ	KC, MVO	200 tis.

2009	2013	1.1.6. Zaviest' v rómskej komunite voľnočasové krúžky podporujúce rozvoj rómskej kultúry	12 mesiacov	KC	MsÚ, MVO	120 tis.
2009	2013	1.1.7. Vytvárať programy na podporu etnického sebauvedomenia Rómov	24 mesiacov	MsÚ	KC, MVO	80 tis.
2009	2013	1.1.8. Identifikovať a motivovať rómskych lídrov k aktivitám zameraným na rozvoj rómskej kultúry	12 mesiacov	KC	MsÚ	60 tis.
2. Narušené vzájomné spolunažívanie minority a majority u niektorých skupín obyvateľov						
<i>2.1. Zvýšiť vzájomné akceptovanie minority a majority</i>						
2009	2013	2.1.1. Prispiet' k objektívnej medializácii a prezentácii rómskej komunity vo verejnosti	priebežne, aktuálne	MsÚ	KC	40 tis.
2009	2013	2.1.2. Pozitívne medializovať rómsku kultúru a iné aktivity prostredníctvom lokálnych médií	priebežne, aktuálne	KC, MsÚ	lokálne média	80 tis.
2009	2013	2.1.3. Podporiť programy podporujúce vzájomné spoznávanie a toleranciu medzi minoritou a majoritou	priebežne, aktuálne	MsÚ	KC, MVP, lokálne média	80 tis.
2009	2013	2.1.4. Organizovať spoločné spoločenské a kultúrne podujatia	aktuálne	MsÚ, KC	MVO, lokálny sponzori, lokálne média	140 tis.
5. Zdravie a spôsob života						

		1. Chýbajúca primárna zdravotná prevencia v rómskych komunitách žijúcich na území mesta				
		<i>1.1. Zabezpečiť realizáciu primárnej zdravotnej prevencie v rómskych osídleniach</i>				
2009	2013	1.1.1. Realizovať projekty zamerané na propagáciu zdravia a zdravého životného štýlu	priebežne	KC	RÚVZ, MsÚ, lekári prvého kontaktu	300 tis./rok
2009	2013	1.1.2. Koordinovať preventívne aktivity v oblasti predchádzania chorôb a v oblasti prevencie závislostí	priebežne	KC	RÚVZ, MsÚ, lekári prvého kontaktu	250 tis./rok
2009	2009	1.1.3. Zaviesť v rómskych osídleniach terénnu zdravotnú prácu	12 mesiacov	MsÚ	RÚVZ, KC	480 tis./rok (2 TZA)
2009	2013	1.1.4. Realizovať vzdelávacie projekty pre mládež v oblasti plánovaného rodičovstva	priebežne	KC	RÚVZ, MsÚ, lekári prvého kontaktu	120 tis./rok
		2. Nevyhovujúci zdravotný stav rómskych marginalizovaných komunit v meste				
		<i>2.1. Zlepšiť zdravotný stav marginalizovaných skupín v meste</i>				
2009	2009	2.1.1. Vytvárať v rómskych komunitách podmienky potrebné k udržiavaniu zdravia a zdravému životnému štýlu	priebežne	MsÚ, KC, Rómska komunita	Technické služby, ÚVZ, RÚVZ SR	150 tis./rok
2009	2013	2.1.2. Vytvárať v rómskych komunitách podmienky na zlepšenie hygieny	priebežne	MsÚ, KC, Rómska komunita	Technické služby, ÚVZ, RÚVZ SR	300 tis./rok
2009	2013	2.1.3. Deratizovať rómske osídlenia, v ktorých blízkosti sa vyskytujú premnožené hlodavce.	priebežne	MsÚ, KC, Rómska komunita	ÚVZ, deratizér	100 tis./rok
		3. Nevyhovujúci spôsob života v rómskych komunitách				
		<i>3.1. Zlepšiť spôsob života Rómov</i>				
2009	2013	3.1.1. Realizovať preventívne programy zamerané na prevenciu sociálno-patologického správania	24 mesiacov	KC, MsÚ	MVO, ÚJaKP PPZ	150 tis./rok
2009	2013	3.1.2. Realizovať aktivity zamerané na integráciu Rómov do spoločnosti	24 mesiacov	KC, MsÚ	MVO	100 tis./rok
2009	2013	3.1.3. Realizovať osvetové aktivity zamerané na prevenciu a elimináciu problému úžernictva	priebežne	KC	ÚJaKP PPZ	150 tis./rok

2009	2010	3.1.4. Nadviazať spoluprácu medzi Úradom justičnej a kriminálnej polície Prezídia Policajného zboru, Mestským úradom a komunitným centrom pri odhaľovaní a potrestaní úžerníctva v meste	6 mesiacov	MsÚ, KC	ÚJaKP PPZ	nešpecifikované fin. prostriedky
------	------	--	------------	---------	-----------	----------------------------------

Zdroje financovania v tis. Sk						Možné zdroje financovania	Monitorovacie ukazovatele		
Vlastné zdroje	SK	%	Verejné zdroje	SK	%			Súkromné zdroje	SK
	0	0		0	0			0	0
									bez nákladu
podľa potreby		podľa potreby		0	0			0	MsÚ
									vysporiadané pozemky
	200	100		0	0			0	MsÚ
									vypracovaná stratégia k výstavbe bytov nižšieho štandardu
	800	80		200	20			0	MsÚ, ÚSVRK SR
									vypracovaná projektová dokumentácia k výstavbe bytov nižšieho štandardu
	5 616	20		22 464	80			0	MVRR SR, MŽP SR, MsÚ, vlastný vklad budúcich nájomníkov
									počet vybudovaných nových bytov nižšieho štandardu s prisluchajúcou infraštruktúrou (54 bytových jednotiek)
	-	-		-	-			-	MVRR SR, MŽP SR, MsÚ, vlastný vklad budúcich nájomníkov
									počet vybudovaných nových bytov nižšieho štandardu s prisluchajúcou infraštruktúrou
	240	80		60	20			0	MsÚ, ÚSVRK SR, Rómsky inštitút, OSF
									vypracovaný program

800	100	0	0	0	0	MsÚ	počet zrekonštruovaných/opravených bytov
2 400	100	0	0	0	0	MsÚ	počet odstránených nelegálnych stavieb
0	0	100	100	0	0	MŠ SR, MPSVaR SR, ÚSVRK SR, OSF	počet klientov
550	100	0	0	0	0	MsÚ	počet neplatičov, na ktorých DvHN bude uplatnený inštitút osobitného príjemcu
0	0	0	0	0	0	MsÚ	dohodnutý splátkový kalendár s neplatičmi
0	0	0	0	0	0	MsÚ	počet rozhodnutí o neplnení splátkového kalendára
12	100	0	0	0	0	MsÚ	počet deložovních neplatičov
24	10	216	90	0	0	MPSVaR SR, ÚSVRK SR	počet klientov, počet aktivít
3	10	24	90	0	0	MsÚ, MPSVR SR, ÚSVRK SR, Komunitná nadácia, OSF	počet kurzov, počet účastníkov kurzov
100	50	100	50	0	0	MsÚ, ÚSVRK SR, Romsky inštitút	vytvorený a etablovaný systém bývania rôzneho štandardu
0	0	100	100	0	0	MsÚ, MPSVR SR, ÚSVRK SR, OSF	percentuálny nárast platieb nájomného, počet uzatvorených splátkových kalendárov
5 000	100	0	0	0	0	MsÚ, MVRR SR, MŽP SR	počet KM vybudovaných a zrekonštruovaných komunikácií
3 000	100	0	0	0	0	MsÚ, MVRR SR, MŽP SR	počet KM vybudovaných a zrekonštruovaných chodníkov

1 000	20	4 000	80	0	0	MsÚ, MVRR SR, MŽP SR	počet vybudovaných komunikácií k plánovanej výstavbe nízko štandardných bytov
2 000	20	8 000	80	0	0	MsÚ, MVRR SR, MŽP SR	vybudovaný hojdací most
0	0	0	0	0	0	MVaRR SR	doplnený územný plán mesta
0	0	0	0	400	100	súkromný investor	predajňa potravín
100	5	1 900	95	0	0	inovačná a energetická agentúra (NFM), MVaRR	zrekonštruované verejné osvetlenie
20	80	80	20	0	0	Komunitná nadácia, ÚSVRK	dovybavené detské ihrisko, návštevnosť
150	5	1 350	95	0	0	Technické služby mesta LM, MŽP, ÚV SR (NFM)	odstránená divoká skládka
20	5	380	95	0	0	MŽP, ÚV SR (NFM)	zavedenie separácie KO
1000	100	0	0	0	0	MsÚ, technické služby mesta LM	počet vývozov za mesiac
0	0	0	0	0	0	technické služby, KC, Rómovia	splátkové kalendáre pre neplatičov
120	100	0	0	0	0	Komunitná nadácia	vyčistená plocha

0	0	600	100	0	0	MŠ SR, ÚSVRK, ÚV SR, Nadácia škola dokorán, NDS	počet vytvorených programov pre deti a mládež
-	-	-	-	-	-	MŠ SR, ÚSVRK, ÚV SR, OSF, Nadácia škola dokorán, NDS	počet zapojených detí v programoch
0	0	250	100	0	0	MŠ SR, ÚSVRK, ÚV SR, OSF, Nadácia škola dokorán	počet detí a žiakov zapojených v programe
0	0	250	100	0	0	MŠ SR, ÚSVRK, ÚV SR, OSF, Nadácia škola dokorán, NDS	počet detí a žiakov zapojených v programe
-	-	-	-	-	-	MŠ SR, VÚC	počet špecializovaných tried, počet žiakov navštevujúcich špecializované triedy
0	0	250	100	0	0	MŠ SR, ÚSVRK, ÚV SR, OSF, Nadácia škola dokorán, NDS	počet detí a žiakov zapojených v programe
0	0	240	100	0	0	MŠ SR, ÚSVRK, ÚV SR, OSF, Rómsky inštitút, NDS	počet rómskych detí - účastníkov vzdelávania v KC
120	100	0	0	0	0	MŠ SR, ÚV SR, FSR, ESF	počet klientov poradenstva
-	-	-	-	-	-	MŠ SR, ÚSVRK, NDS	počet školských klubov, počet žiakov navštevujúcich školský klub
0	0	250	100	0	0	MŠ SR, ÚSVRK, ÚV SR, OSF, Rómsky inštitút	počet žiakov - účastníkov podporných programov, počet vytvorených podporných programov

100	20	400	80	0	0	MŠ SR, ÚSVRK, ÚV SR, OSF, Rómsky inštitút	počet žiakov - účastníkov alternatívnych foriem vzdelávania, počet vytvorených alternatívnych programov
0	0	0	0	0	0	ÚSVRK, OSF, MPSVaR SR	počet rómskych študentov poberajúcich štipendium
0	0	200	100	0	0	ÚSVRK, OSF, MPSVaR SR	počet zrealizovaných kurzov, počet účastníkov kurzov
250	100	0	0	0	0	MŠ SR, MPSVaR SR, ÚV SR (NFM)	vypracovaná koncepcia CŽV
-	-	-	-	-	-	MPSVaR SR, ÚV SR (NFM)	počet vytvorených RK
0	0	300	100	0	0	ÚSVRK, OSF, MPSVaR SR, MŠ SR, ÚV SR	počet vytvorených programov
0	0	120	100	0	0	MPSVaR SR, ÚV SR (NFM)	počet vzniknutých partnerstiev
-	-	-	-	-	-	MPSVaR SR	počet rómskych asistentov na školách
0	0	250	100	0	0	MŠ SR, ÚSVRK SR, Vzdelávacia nadácia J. Husa, OSF, NFM	počet vzdelávacích programov pre učiteľov, počet účastníkov týchto programov

0	0	300	100	0	0	MŠ SR, ÚSVRK SR, Vzdelávacia nadácia J. Husa, OSF, NFM	počet účastníkov týchto programov
0	0	250	100	0	0	MŠ SR, ÚSVRK SR, Vzdelávacia nadácia J. Husa, OSF, NFM	počet účastníkov týchto programov
-	-	-	-	-	-	OÚ, VÚC	počet novovytvorených pozícií
-	-	-	-	-	-		lepšia pripravenosť detí na vstup do ZŠ, lepšie školské výsledky rómskych žiakov
0	0	60	100	0	0	MŠ SR, ÚSVRK SR, OSF, NFM, NDS	počet dobrovoľníkov, počet vzdelávacích programov pre dobrovoľníkov
0	0	180	100	0	0	MVaRR SR	vypracovaná projektová dokumentácia
0	0	180	100	0	0	MVaRR SR	dobudované priestory kuchyne v ŠZŠ
0	0	250	100	0	0	MVaRR SR	plne vybavená kuchyňa

percent. podiel zo zárobku	percent. podiel zo zárobku	240	50	240	50	MPSVaR SR, Súkromné zdroje, PPP projekt	počet zamestnaných Rómov z komunity, klesajúce percento nazamestnaných v komunite
0	0	34	5	646	95	MPSVaR SR, OSF, ÚV SR, OSI a iné nadácie	počet odborníkov pracujúcich v lokalite, ktorí prešli certifikovaným školením
0	0	16	5	304	95	MPSVaR SR, OSF, ÚV SR, OSI, IUVENTA	počet poskytnutých konzultácií, počet nájdených aktívnych zamestnaní, počet zamestnaných rómov v dôsledku poradenstva
0	0	podľa kritérií	5	podľa kritérií	95	MPSVaR SR	počet Rómov pracujúcich na aktívnej činnosti
0	0	14	10	126	90	Iuventa, MK SR, MPSVaR SR, OSF, RI, OSI, NPOA	kvalitatívna zmena verejnej mienky vo vzťahu k spolunažívaniu - vyhodnocovaná prostredníctvom štrukt. prieskumu
0	0	60	11	500	89	UPSVaR LM, UV SR, MPSVaR SR	počet účastníkov rekvalifikačných kurzov, počet zamestnaných Rómov prostredníctvom absolvovania rekvalifikácie
0	0	16	5	304	95	MPSVaR SR, OSF, ÚV SR, OSI, IUVENTA	počet klientov uchádzajúcich sa o kariérne poradenstvo, explicitne počet získaných pracovných miest
0	0	2 000	83	400	17	MPSVaR, PPP Projekt - business sektor, ÚV SR, MF SR	počet vytvorených pracovných miest, počet zákazok, ekonomická stabilita sociálneho podniku
0	0	600	50	600	50	MH SR, MF SR, MPSVaR SR, ÚV SR	počet založených malých a stredných podnikov, počet vytvorených pracovných miest, ekonomická stabilita uvádzaných podnikov

0	0	20	5	304	95	UPSVaR LM, ÚV SR, Súkromný sektor, MPSVaR SR	počet Rómov pracujúcich v rámci programu samozamestnania
0	0	80	44	100	56	FSR, OSF	počet partnerov pôsobiacich v rámci rozvojového partnerstva
0	0	podľa štát. rozpočtu	podľa štát. rozpočtu	0	0	UPSVaR SR, MF SR, MH SR	počet zamestnávateľov zamestnávajúcich Rómov po absolvovaní programu
0	0	podľa štát. rozpočtu	podľa štát. rozpočtu	0	0	UPSVaR SR, MF SR, MH SR	počet zamestnávateľov informujúcich sa o možnostiach zamestnávania Rómov
0	0	14	10	126	90	FSR, MPSVaR SR, MF SR	kvalitatívna zmena verejnej mienky vo vzťahu k zamest. Rómov - vyhodnocovaná prostredníctvom štrukt. prieskumu
0	0	80	100	0	0	MK SR, Iuventa, ÚV SR, Nadácie	počet podporených inštitúcií a explicitne kvantifikovaná ich činnosť v danej oblasti
24	10	216	90	0	0	MK SR, ÚV SR, MVO	počet vytvorených programov v danej oblasti, počet podporených projektov
200	100	0	0	0	0	možné konfinancovani e	počet vytvorených zdrojov v rámci etablovaných grantových schém mesta LM
100	100	0	0	0	0	konfinancovani e z jednorázových projektov	počet podporených podujatí, počet účastníkov na uvádzaných podujatiach, explicitne zmena verejnej mienky (prieskum)
50	25	150	75	0	0	Iuventa, OSF, NPOA, Rómsky inštitút	počet vytvorených programov v danej oblasti, počet podporených projektov

60	50	60	50	0	0	luventa, OSF, NPOA, Rómsky inštitút	počet vytvorených krúžkov, počet návštevníkov jednotlivých krúžkov, zvýšenie vlastného povedomia a zníženie interného stresu komunity (prieskum)
40	50	40	50	0	0	MK SR, OSF, NPOA, Rómsky inštitút	počet vytvorených programov v danej oblasti, počet podporených projektov
20	33	40	67	0	0	MK SR, FSR, RI, ÚV SR,	počet aktívnych lídrov v komunite, zvýšenie ich sebauvedomenia a vzdelanostnej úrovne, zvýšenie participácie komunity na veciach verejných (kvantitatívny prieskum)
40	100	0	0	0	0	kofinancovanie podľa aktuálnych projektov	počet realizovaných monitoringov tlače, vyhodnotenie prieskumov monitoringov tlače, počet reakcií na realizované monitorings tlače
40	50	40	50	0	0	MK SR, NPOA, OSF	počet kultúrno spoločenských podujatí, počet prezentácií v lokálnych a mestských médiách, sekundárne zmeny verejnej mienky vo vzťahu k rómskej komunite (prieskum)
40	50	40	50	0	0	MK SR, OSF, NPOA, Rómsky inštitút	počet vytvorených programov v danej oblasti, počet podporených projektov
40	29	60	42	40	29	Lokálny sponzori, MK SR, luventa, OSF, RI, Nadácie	počet zrealizovaných podujatí, počet účastníkov, počet ohlasov v médiách, explicitne zmena verejnej mienky (prieskum)

0	0	300	100	0	0	MZ SR, ÚSVRK SR, OSF, ÚV SR (NFM)	počet vytvorených programov, počet realizovaných projektov, počet účastníkov projektov
50	20	200	80	0	0	MZ SR, ÚSVRK SR, OSF, ÚV SR (NFM)	počet vytvorených programov, počet realizovaných projektov, počet účastníkov projektov
0	0	480	100	0	0	MZ SR	počet TZA, počet klientov TZA
0	0	120	100	0	0	MZ SR, ÚSVRK SR, OSF, ÚV SR (NFM)	počet vytvorených programov, počet realizovaných projektov, počet účastníkov projektov
0	0	150	100	0	0	MZ SR, ÚSVRK SR, ÚV SR (NFM)	optimálne podmienky k udržiavaniu zdravia
0	0	120	100	0	0	MZ SR, ÚSVRK SR, ÚV SR (NFM)	zlepšená hygiena
100	100	0	0	0	0	MsÚ	odstránenie výskytu hlodavcov
0	0	150	100	0	0	MZ SR, ÚSVRK SR, ÚV SR (NFM)	percentuálne zníženie výskytu s-p javov
0	0	100	100	0	0	MZ SR, ÚSVRK SR, ÚV SR (NFM), MPSVaR SR, OSF	počet projektov, počet účastníkov projektov
0	0	150	100	0	0	MZ SR, ÚSVRK SR, ÚV SR (NFM)	počet projektov, počet účastníkov projektov, percentuálne zníženie úžery v rómskej komunite

-	-	-	-	-	-	MsÚ, FSR	dohoda o spolupráci, počet výstupov spoločných pracovných skupín
---	---	---	---	---	---	----------	--